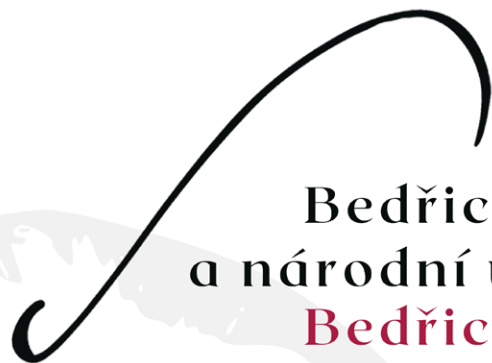

NÁRODNÍ
MUZEUM

Filozofická
fakulta

Bedřich Smetana
a národní uvědomění
Bedřich Smetana
and National Awareness

Mezinárodní muzikologická konference
u příležitosti 200. výročí
narození Bedřicha Smetany

**International musicological conference
on the occasion of the 200th anniversary
of the birth of Bedřich Smetana**

Praha, Historická budova
Národního muzea,
23.–24.9. 2024

**Prague, Historical Building
of the National Museum,
23th–24th September 2024**

MINISTERSTVO
KULTURY

OLOMOUČ

||ROK|| «ČESKÉ» ||HUDBY|| «2024»

Záštitu nad mezinárodní muzikologickou konferencí
Bedřich Smetana a národní uvědomění
převzala manželka prezidenta České republiky
Patronage of the International Musicological Conference
Bedřich Smetana and National Awareness
has been assumed by the First Lady of the Czech Republic
Eva Pavlová

Konference se uskutečňuje za finanční podpory Ministerstva
kultury České republiky.

Konferenci podpořilo statutární město Olomouc.

The conference is supported by the Ministry of Culture of the
Czech Republic.

The conference is supported by the Statutory City of Olomouc.

Pro online připojení a simultánní tlumočení referátů z češtiny/ slovenštiny do angličtiny využijte aplikaci ZOOM:
V případě zájmu o překlad si aplikaci Zoom Workplace stáhněte do svého mobilního telefonu. Pro Android je dostupná v Google Play a pro iOS (Apple) v App Store.
Používejte prosím vlastní sluchátka.
O odkazy/linky k online meetingům s překladem si zažádejte na adrese david.faldyna01@upol.cz (David Faldyna, člen organizačního týmu)
Po připojení do online meetingu klikněte ve spodní liště na ikonku TŘÍ TEČEK (More). Z nabízené lišty klikněte na Interpretation (ikonka Zeměkoule).
Následně vyberte jazyk, který chcete poslouchat (English).
Abyste slyšeli pouze hlas tlumočnicka, klikněte na Mute Original Audio.

If you are interested in translation, please download the Zoom Workplace app to your mobile phone. It is available for Android in Google Play and for iOS (Apple) in the App Store.
Please use your own headphones.
For links to online meetings with translation, please contact david.faldyna01@upol.cz (David Faldyna, member of the organising team)
After joining the online meeting, click on the icon of THREE DOTS (More) in the bottom bar. From the bar which appears, click on Interpretation (the globe icon).
Then select the language you want to listen to (English).
To hear only the interpreter's voice, click on Mute Original Audio.

Konferenci **Bedřich Smetana a národní uvědomění** pořádá Národní muzeum (České muzeum hudby – Muzeum Bedřicha Smetany) ve spolupráci s Katedrou muzikologie Univerzity Palackého v Olomouci

The conference **Bedřich Smetana and National Awareness** is organised by The National Museum (Czech Museum of Music – The Bedřich Smetana Museum) in cooperation with the Department of Musicology at Palacký University in Olomouc.

Slovo úvodem / Foreword

Na rok 2024 připadá 200. výročí narození Bedřicha Smetany, jehož umělecký odkaz patří k pilířům českého kulturního dědictví. Smetana významně spoluutvářel vědomí české národní identity a přispěl k formování ideje samostatného českého státu vedoucí až ke vzniku Československa. Svou tvorbou a dalšími rozmanitými činnostmi se podílel na rozvoji české kultury, která byla významnou součástí národně emancipačního procesu. Konference je určena všem badatelům, které spojuje nejen zájem o Bedřicha Smetanu, ale i o výzkum hudební kultury v českých zemích, a kteří se zamýšlejí nad přesahem pojmu národního uvědomění do současnosti.

The year 2024 celebrates the 200th anniversary of the birth of Bedřich Smetana, whose artistic legacy is one of the pillars of Czech cultural heritage. Smetana significantly helped to shape the consciousness of Czech national identity and contributed to the formation of the idea of an independent Czech state leading to the establishment of Czechoslovakia. Through his work and other various activities, he participated in the development of Czech culture, which was an important part of the national emancipation process. All scholars who share an interest not only in Bedřich Smetana but also in the research of musical culture in the Czech lands, and who reflect on the extension of the concept of national awareness to the present day, are invited to join the conference.

Užijme si společně výjimečné konferenční setkání k poctě Bedřicha Smetany v roce 2024!

Let's enjoy together an exceptional conference meeting in honour of Bedřich Smetana in 2024!

Sandra Bergmannová

Národní muzeum – Muzeum Bedřicha Smetany

Jiří Kopecký

Katedra muzikologie, Univerzita Palackého v Olomouci

Program / Programme

Neděle 22. 9. 2024 / Sunday 22 September 2024

18.00, Soirée v Muzeu Bedřicha Smetany
(Novotného lávka 1, Praha 1)
Soirée at the Bedřich Smetana Museum
(Novotného lávka 1, Prague 1)

Bedřich Smetana: *Klavírní trio g moll / Piano Trio in G minor*
Hrají členové Dvořákova klavírního kvarteta / **Performed by**
members of the Dvořák Piano Quartet:
Marie Hasoňová (housle / **violin**)
Alžběta Vlčková (violoncello / **cello**)
Jaroslava Vernerová (klavír / **piano**)

Přivítání účastníků konference u sklenky vína a malého pohoštění
A welcoming for the conference participants accompanied by
a glass of wine and small refreshments

Pondělí 23. 9. 2024 / Monday 23 September 2024

8.20, Historická budova Národního muzea (Václavské náměstí 68, Praha 1) / *Historical Building of the National Museum (Václavské náměstí 68, Prague 1)*

Registrace účastníků / *Registration of participants*

8.50, zahájení konference / *opening of the conference*

9.10 – 9.30 Marta Ottlová: **Role Bedřicha Smetany**
The Roles of Bedřich Smetana

■ Konferenční blok I / *Conference block I*

Chair: Tereza Havelková

9.30 – 9.50 Michael Beckerman: **Smetana and the Hussites, in Memoriam Lenka Hlávková**

9.50 – 10.10 Kelly St. Pierre: **Myths of Apotheosis in Smetana's *Libuše* and *Má vlast***

10.10 – 10.30 Christopher Campo-Bowen: ***The Bartered Bride at the Turn of the New Millennium: Ethnocentrism, Quotidian Nationalism, and the Persistence of the Idealized Village***

10.30 – 11.00 diskuse / *discussion*

11.00 – 11.30 pauza / *coffee break*

■ Konferenční blok II / *Conference block II*

Chair: Viktor Velek

11.30 – 11.50 Kateřina Viktorová: **Smetanovy opery za Mahlerovy éry v Hamburku v 90. letech 19. století**

Smetana Operas during the Mahler Era in Hamburg in the 1890s

11.50 – 12.10 Vjera Katalinić: **The Operas of Smetana and Other Czech Composers on the Stage of the Croatian National Theatre (1870–1902) and**

Their Importance in the Formation of the National and Slavic Repertoire

- 12.10 – 12.30 Michal Fránek, Jiří Kopecký: **Smetanova *Libuše* ve Vídni: dějiny, které se neuskutečnily**
*Smetana's *Libuše* in Vienna: a History That Did Not Take Place*
- 12.30 – 12.50 Matthias Herrmann: **Ludwig Hartmann (1836–1910), Verfasser von Smetana-Schriften und Opern-Übersetzer**
- 12.50 – 13.30 diskuse / *discussion*
- 13.30 – 15.00 oběd / *lunch*

■ **Konferenční blok III / Conference block III**

Chair: Patrick Devine

- 15.00 – 15.20 Petra Babić: **Bedřich Smetana's National-Historical Operas as Mediums for the Expression of Political Attitudes**
- 15.20 – 15.40 Jan Dewilde: **The Promotion of Bedřich Smetana's Life and Work in Flemish Belgium by Peter Benoit (1834–1901) and Edward Keurvels (1853–1916)**
- 15.40 – 16.00 Matthieu Cailliez: **Smetana's Reception in France between 1850 and 1939**
- 16.00 – 16.30 diskuse / *discussion*
- 16.30 – 17.00 pauza / *coffee break*

■ **Konferenční blok IV / Conference block IV**

Chair: Olga Mojžíšová

- 17.00 – 17.20 Pavel Kodýtek: **From National Monument to a Bridge between Nations: Meanings of Smetana's *Má vlast* on the Brink of the New Republic**
- 17.20 – 17.40 Jana Laslavíková: **Smetanovské oslavy v Bratislave v roku 1924 a 1934. Aktéri a kritici**
Smetana Celebrations in Bratislava in 1924 and 1934. Actors and Critics

- 17.40 – 18.00 Ladislav Futtera: „Smetanovy Jablkynice“ –
„živý“ pomník Smetanův
“Smetana’s Jablkynice” – a “Living” Monument
to Smetana
- 18.00 – 18.30 diskuse / discussion

Večerní program / Evening Programme

19.30, západní dvorana Historické budovy Národního muzea /
West Hall of the Historical Building of the National Museum

Pražský komorní balet / **Prague Chamber Ballet**

Členové Zemlinského smyčcového kvarteta / **Members of Zem-
linsky String Quartet**

František Souček – 1. housle, Petr Střížek – 2. housle / **violin**,
Petr Holman – viola, Vladimír Fortin – violoncello / **cello**

**Bedřich Smetana: Smyčcový kvartet č. 1 e moll „Z mého života“ /
String Quartet No. 1 E minor “From My Life”**

Sólisté / **Soloists:** Oldřiška Neumannová, Linda Svidrů, Natálie
Paulasová, Ennio Zappalà, Aleš Krátký, František Rezek

Choreografie / **Choreography:** Pavel Šmok

Nastudování / **Staging:** Kateřina Dedková-Franková

Návrh kostýmů / **Costume Design:** Jan Dušek

Světelný design / **Lighting Design:** Kateřina Dedková-Franková,
Viktor Svidrů

Obnovená premiéra / **Renewed première:** 10. 05. 2024, Polička

Délka / **Duration:** 30 minutes

Kvartet *Z mého života* patří mezi vrcholná díla světové komorní tvorby. Jeho obsah vyplývá z názvu: je to jímavá niterná zpověď skladatele, zamyšlení nad dosavadním životem s jeho radostmi i strastmi, nadějemi i zklamáními, je to i vyznání víry ve vlastní vznešené poslání a smíření se zákeřnou chorobou (kvartet vznikl dva roky po Smetanově ohluchnutí). Téma nerovného boje umělce s nevyčísitelnou nemocí se stalo i ústředním tématem Šmokovy choreografie.

The quartet *From My Life* belongs among the leading works from the output of chamber music worldwide. Its content is derived from its title: it is a confession of the composer, musing over his current life with its pleasures and disappointments. It is also a confession of belief in his own noble mission and acceptance of a malign illness (the quartet came about two years after Smetana turned deaf). The theme of the unequal struggle of an artist with an incurable illness became the central theme of Šmok's choreography.

přestávka / intermission: 15 minutes

Leoš Janáček: *Smyčcový kvartet č. 2 „Listy důvěrné“ / String Quartet No. 2 “Intimate Letters”*

Sólisté / Soloists: Linda Svidró, Bára Müllerová, Oldřiška Neumannová, Lejla Muzajeva, Ennio Zappalà, Aleš Krátký, František Rezek, Alfréd Kubec

Choreografie / Choreography: Petr Zuska

Scénografie / Stage Design: Petr Zuska

Kostýmy / Costume Design: Pavel Knolle

Světelný design / Lighting Design: Petr Zuska

Premiéra / Première: 22. 05. 2022, Prague

Délka / Duration: 25 minutes

Smyčcový kvartet *Listy důvěrné* zkomponoval Leoš Janáček těsně před svou smrtí v roce 1928. Dílo je inspirováno jeho dlouholetým milostným vzplanutím k vdané, o čtyřicet let mladší Kamile Stösslové. Snad se dá říci, že jde o jakousi hudební variantu jejich vzájemné korespondence. Zuskaova interpretace tohoto opusu na výše zmíněný náznak tématu či příběhu vlastně rezignuje. Rozhodl se jít naprosto svobodnou a ničím předem neovlivněnou cestou, kromě toho nejzásadnějšího – hudby jako takové. Tento živý, pulsující a proměnlivý organismus je sám o sobě tématem a příběhem. Neuchopitelnou sítí vztahů, osudů a nitek mezi námi, komplikovaným labyrintem duše uvnitř každého z nás, něčím, co se nedá pojmenovat. Vše je v neustálém pohybu, nic netrvá věčně a nic už se nebude opakovat. Celek působí jako rychle mizející otisk dlaně na skle, prchavý imprint naší přítomnosti v prostoru a čase.

Choreografie věnována Ivanu Dunovskému.

Leoš Janáček composed the string quartet *Intimate Letters* shortly before his death in 1928, inspired by his long-standing love for a married woman, Kamila Stösslová, who was forty years his junior. We could perceive this work as a kind of musical performance of their mutual correspondence. However, in Zuska's interpretation of this opus, he has abandoned the aforementioned intrinsic motive or story and decided to follow a completely free and uninfluenced path, led only by the one thing that matters – the music. This living, pulsating and changing organism is a theme and a story of its own: an elusive web of relationships, destinies and threads between us, a complicated labyrinth of our souls, something that cannot be named. Everything is in constant motion, nothing lasts forever and nothing will ever be repeated. The whole represents a rapidly disappearing palm print on glass, a fleeting imprint of our presence in space and time.

Choreography dedicated to Ivan Dunovsky.

PRAŽSKÝ KOMORNÍ BALET je největší český nezávislý profesionální taneční soubor. Jeho počátky sahají do roku 1964, kdy Luboš Ogoun, Pavel Šmok a Vladimír Vašut založili Studio Balet Praha. V roce 1975 založil choreograf Pavel Šmok Pražský komorní balet, který se ukázal jako významný mezník ve vývoji československého baletu. Soubor prošel ambiciózním a úspěšným rozvojem, stal se významným reprezentantem českého a pražského tanečního umění v zahraničí a získal řadu ocenění.

Uměleckou ředitelkou je Linda Sviró, která pokračuje v tradici s ohledem na českou tvorbu a příležitosti pro české profesionální umělce. Rezidenčním choreografem souboru je Petr Zuska, bývalý umělecký vedoucí baletu Národního divadla a umělec celoevropského renomé.

Pražský komorní balet získal v posledních letech také dvě širší nominace na Ceny Thálie – Tereza Hloušková (2020) za nejlepší ženský herecký výkon v kategorii Balet, tanec a pohybové divadlo (Fo(u)r One, sólová choreografie Petra Zusky) a Ondřej Vinklát (2022) za nejlepší mužský herecký výkon v kategorii Balet, tanec a pohybové divadlo (Epitaf, sólová choreografie Petr Zuska).

PRAGUE CHAMBER BALLET is the largest Czech independent professional dance ensemble. Its origins date back to 1964 when Luboš Ogoun, Pavel Šmok and Vladimír Vašut founded the Studio Ballet Prague. In 1975 the choreographer Pavel Šmok established the Prague Chamber Ballet which proved to be an important milestone in the development of Czechoslovak ballet. The ensemble went through an ambitious and successful development, it became an important representative of the Czech and Prague dance art abroad and received a number of awards.

The art director is Linda Sviró, who continues in the tradition with regard to Czech creation and opportunities for Czech professional artists. The resident choreographer of the ensemble is Petr Zuska, former art leader of the National Theatre Ballet and an artist of a Europe-wide reputation.

In recent years, the Prague Chamber Ballet has also received two broader nominations for Thalia Awards – Tereza Hloušková (2020) for the best female performance in the Ballet, Dance and Movement Theatre category (Fo(u)r One, solo choreographed by Petr Zuska) and Ondřej Vinklát (2022) for the best male performance in the Ballet, Dance and Movement Theatre category (Epitaph, solo choreographed by Petr Zuska).

Úterý 24. 9. 2024 / Tuesday 24 September 2024

■ Konferenční blok V / Conference block V

Chair: Lubomír Spurný

- 9.00 – 9.20 Severin Kolb: **Realism and Nationalism as International Movements around 1848. Parallels in the Œuvres of Joachim Raff and Bedřich Smetana**
- 9.20 – 9.40 Viktor Velek: **Vídeňský Čech František Pivoda**
The Viennese Czech František Pivoda
- 9.40 – 10.00 Magdalena Dziadek: **Bedřich Smetana and Stanisław Moniuszko as Seen by Witnesses of Their Careers as National Composers**
- 10.00 – 10.30 diskuse / discussion
- 10.30 – 11.00 pauza / coffee break

■ Konferenční blok VI / Conference block VI

Chair: Jarmila Gabrielová

- 11.00 – 11.20 Patrick Devine: **“An Application of ‘Stream of Consciousness’ Techniques to Absolute Music”?** Smetana’s *Second String Quartet Reassessed*
- 11.20 – 11.40 Milan Pospíšil: **Smetanovy operní árie**
Smetana’s Operatic Arias
- 11.40 – 12.00 David Beveridge, Veronika Vejvodová: **„Dvořák contra Smetana“? Jak to mezi nimi bylo, a je? “Dvořák contra Smetana”? What Was, and Is, Their Real Relationship?**
- 12.00 – 12.20 Tomáš Slavický: **Svatá Ludmila Antonína Dvořáka a zapomenuté koncepty českých kulturních dějin**
Antonín Dvořák’s Saint Ludmila and Forgotten Concepts of Czech Cultural History

12.20 – 13.00 diskuse / **discussion**
13.00 – 14.40 oběd / **lunch**

■ **Konferenční blok VII / Conference block VII**

Chair: Ondřej Pivoda

- 14.40 – 15.00 Olga Mojžíšová: **Bedřich Smetana – velryba v českém rybníce**
Bedřich Smetana – the Whale in the Czech Pond
- 15.00 – 15.20 Michaela Mojžíšová: **Nevesta do kočá a do voza. Interpretační tradícia *Predanej nevesty* na slovenských operných scénách**
*The Bride to the Carriage and to the Chariot. The Performance Tradition of *The Bartered Bride* on Slovak Opera Stages*
- 15.20 – 15.40 Martin Hrdina: **Vrchlického Smetana**
Vrchlický's Smetana
- 15.40 – 16.00 Miloš Zapletal: **Konceptualizace Janáčka coby anti-smetanovce**
The Conceptualization of Janáček as an “Anti-Smetana”
- 16.00 – 16.40 diskuse / **discussion**
16.40 – 17.00 pauza / **coffee break**

■ **Konferenční blok VIII / Conference block VIII**

Chair: Michael Beckerman

- 17.00 – 17.20 Sandra Bergmannová: **Smetanova *Má vlast* v proudu československých dějin**
*Smetana's *Má vlast* in the Stream of Czechoslovak History*
- 17.20 – 17.40 Martin Nedbal, Marek Pechač: **Reconstructing Jan Löwenbach's “American” Biography of Bedřich Smetana**
- 17.40 – 18.00 Lenka Křupková: **Smetanova recepce pod tíhou komunistické ideologie**

Smetana's Reception under the Weight of Communist Ideology

18.00 – 18.30 diskuse / discussion

18.30 závěr konference u sklenky „Smetanova“ punče / conclusion of the conference over a glass of “Smetana” punch

Smetana zmiňuje švédský punč (psáno punsch) ve své korespondenci na podzim 1859. Je očividné, že českému skladateli nápoj skutečně zachutnal. Dnes je ovšem tento kdysi oblíbený alkoholický koktejl mnohem méně známý a dobrat se jeho receptury znamenalo prostudovat dobové prameny ve švédštině. Nejobyčejnější verze nápoje sestávala z arracku, cukru a vody. Některé varianty přidávají citrony nebo citrónovou šťávu, jiné dokonce bílé víno nebo šampaňské.

Jak už to u historických receptů bývá, lze jen velmi těžko napodobit původní složení a o autentické chuti dnes můžeme jen polemizovat. Prameny se v klíčových momentech rozcházejí, ale v jednom bodě se shodují – švédský punč neměl jednotnou podobu. Obsah alkoholu, poměry a druhy ingrediencí se lišily podle výrobce. Ohledně servírování též panují nejasnosti. Některé prameny tvrdí, že je vhodné punč ředit, Smetana byl proti. Zdá se, že spory existují i ohledně teploty podávání. Další zdroje tvrdí, že se punč servíroval ve čtvrtek jakožto předkrm ke hrachové polévce.

V daných nejasnostech jsme my viděli potenciál pro určitou tvůrčí svobodu. Náš recept jsme zhotovili na základě indicií z dostupných textů. Naším cílem tak bylo sledovat dobové postupy výroby, zachovat charakter nápoje, ale zároveň uzpůsobit jej příležitostné konzumaci dnes. Předkládáme Vám naše ingredience, postup zůstává našim tajemstvím:

- 0,75 litru rumu Batavia Arrack
- 1,5 litru rumu Appleton Estate
- 2 velké citrony
- jednoduchý sirup (1:1 voda a cukr)
- koření (černý čaj, kardamon, hřebíček, nové koření)

Bližší informace vám rádi poskytnou studenti Uměnovědných studií FF UP v Olomouci Tereza Čechová a Dominik Puc.

Smetana mentions Swedish punch (spelled punsch) in his correspondence in autumn 1859. It is obvious that the Czech composer really liked the drink. Today, however, this once popular alcoholic cocktail is much less well known, and to find out its recipe meant studying contemporary sources in Swedish. The most common version of the drink consisted of arrack, sugar and water. Some versions added lemons or lemon juice, others even white wine or champagne.

As is often the case with historical recipes, it is quite unfeasible to imitate the original composition and the authentic taste can now be disputed. The sources differ on key components, but they all agree on one point – Swedish punch did not have a standardised form. The alcohol content, proportions and types of ingredients used varied according to the brewer. There is also some confusion about serving. Some sources argue that it is advisable to dilute the punch, while Smetana was against it. There also seems to be disagreement about the serving temperature. Other sources claim that the punch was served on Thursdays as a kind of starter to the pea soup.

We saw the potential for some creative freedom in this ambiguity. We have based our recipe on clues from available texts. Our aim was thus to follow contemporary production methods, preserving the character of the drink but at the same time adapting it to casual consumption today. We present you our ingredients, but the process remains our secret:

- 0.75 litres of Batavia Arrack rum
- 1.5 litres of Appleton Estate rum
- 2 large lemons
- simple syrup (1:1 water and sugar)
- spices (black tea, cardamom, cloves, allspice)

For more information, please contact Tereza Čechová and Dominik Puc, the students of Art Studies at the Faculty of Arts UP in Olomouc.

Bedřich Smetana psal 9. 10. 1859 Franzi Lisztovi / **Bedřich Smetana wrote to Franz Liszt on 9 October 1859:**

Sie werden sich vielleicht noch erinnern, daß ich mir zur Zeit meines Aufenthalts zu Weimar die Freiheit nahm, Ihnen einige Bouteillen schwedischen Punsch anzubieten, welche Sie anzunehmen mir aufs freundlichste versprachen. — Ich mache mir nun in Gothenburg angelangt also die Freude, Ihnen davon einige Bouteillen zu schicken, und habe mich bemüht, wirklich ausgezeichnet guten Punsch zu finden. — Ich würde mich unendlich freuen, wenn er Ihrem Geschmacke zusagen möchte, und ich in die angenehme Lage versetzt würde, bald eine zweite Auflage zu versenden!? —

Man darf ihn übrigens nicht mit Wasser weder kalt noch heiß versetzen, sondern als reine Massa genießen, jedoch kann man ihn zu jeder beliebigen Tageszeit oder des Nachts trinken, ohne daß er etwa nachtheilige Folgen verursachen würde.

Středa 25. 9. 2024 / Wednesday 25 September 2024

9.00 & 10.00, prohlídka Lobkowiczkého paláce (Pražský hrad, Jiřská 3, Praha 1 – Hradčany) / **tour of Lobkowicz Palace (Prague Castle, Jiřská 3, Prague 1 – Hradčany)**; maximálně 15 účastníků na jednu skupinu / **maximum 15 participants per group**
Průvodci / **Guides:** Petr Slouka & Eleonore Kinsky

Účastníci konference a anotace příspěvků Conference participants and abstracts of papers

Petra BABIČ: Bedřich Smetana's National-Historical Operas as Mediums for the Expression of Political Attitudes /
Národně-historické opery Bedřicha Smetany jako médium pro vyjádření politických postojů

The genre of a national-historical opera was particularly important in national movements of non-German nations in the Habsburg Monarchy, who often could not express their national aspirations in the political domain but could do so in culture. By thematizing an important event from the national history these operas reminded the audience of the glorious (and shared!) past and thus contributed to the creation of national awareness, a sense of common identity and of national cohesion.

In this paper, I will deal with Bedřich Smetana's national-historical operas *Braniboři v Čechách* and *Libuše* in these two aforementioned aspects. I will show how the collective memory of the legend of Princess Libuše and of the period of Brandenburg administration in Bohemia was formed, and how it was translated in the libretti. I will then especially focus on the political usage of these operas, i.e. how they were used to express dissatisfaction with the Monarch's actions, to emphasize the importance of Czech statehood and of national freedom. Finally, I will contextualize these questions with comparable phenomena in Croatian and Hungarian national-historical operas and thus show that national-historical operas had an important integrative function in the processes of formation of national identities, but also as mediums to convey patriotic ideas and/or attitudes opposing imperial Viennese politics.

Žánr národně-historické opery byl obzvláště důležitý v nacionalistických hnutích neněmeckých národů v habsburské monarchii, které často nemohly vyjádřit své národní aspirace v politické oblasti, ale mohly tak učinit v kultuře. Tematizací významných událostí z národních dějin tyto opery připomínaly posluchačům slavnou (a společnou!) minulost a přispívaly tak k vytváření národního povědomí, pocitu kolektivní identity a národní soudržnosti.

V tomto příspěvku se zabývám národně-historickými operami Bedřicha Smetany *Braniboři v Čechách* a *Libuše* z těchto dvou zmíněných

hledisek. Demonstruji, jak se formovala kolektivní paměť legendy o kněžně Libuši a období braniborské správy v Čechách a jak se promítala do libret. Zvláště se pak zaměřuji na politické využití těchto oper, tj. jak byly využívány k vyjádření nespokojenosti s jednáním panovníka, ke zdůraznění významu české státnosti a národní svobody. V závěru dávám tyto otázky do kontextu se srovnatelnými jevy v chorvatských a maďarských národně-historických operách, a ukazuji tak, že národně-historické opery měly důležitou integrační funkci v procesech utváření národních identit, ale také jako médium pro vyjádření vlasteneckých myšlenek anebo postojů odporujících císařské vídeňské politice.

Petra BABIĆ is a researcher within the project “Institutionalization of Modern Bourgeois Musical Culture in Civil Croatia and the Habsburg Military Frontier” at the Croatian Academy of Sciences and Arts and an external associate at the Department of History at the Catholic University of Croatia. She obtained her Ph.D. at the University of Zagreb with the topic *19th-Century National-Historical Operas in the National Movements of non-German Nations in the Habsburg/Austro-Hungarian Empire*.

She is the author of the book *Croatian National-Historical Operas. Intentions and Reception*, she is the editor or co-editor of four scholarly proceedings and has published a number of articles. Her research interests include the relationship between culture and politics in the nineteenth century, the history of national movements, and the history of the Military Frontier.

Petra BABIĆ je vědeckou pracovnící v rámci projektu „Institucionalizace moderní buržoazní hudební kultury v Civilním Chorvatsku a na Habsburské vojenské frontě“ Chorvatské akademie věd a umění a externí spolupracovnicí katedry historie Katolické univerzity v Chorvatsku. Doktorát získala na Záhřebské univerzitě s tématem *Národně-historické opery 19. století v národních hnutích neněmeckých národů v habsburské/rakousko-uherské monarchii*.

Je autorkou knihy *Croatian National-Historical Operas. Intentions and Reception*, je editorkou nebo spolueditorkou čtyř vědeckých sborníků a publikovala řadu článků. Mezi její badatelské zájmy patří vztah kultury a politiky v 19. století, dějiny národních hnutí a dějiny Vojenské hranice.

Petra BABIĆ, Croatian Academy of Sciences and Arts
petra.babic10@gmail.com

Michael BECKERMAN: Smetana and the Hussites, in Memoriam Lenka Hlávková / Smetana a husité, in Memoriam Lenka Hlávková

It is well known that Smetana's sense of Czechness comes about through a combination of international musical style – Wagner, Beethoven, Mozart, Schubert – and specifically Czech elements, with a heavy emphasis on local legends, nature portraits, dances, and also historic melody. The last of these is hardly incidental, since the Hussite song appears at the key moment in *Libuše*, and utterly dominates the final two movements of *Má vlast*. This paper looks at the formal structures of the source tune, the movements that use it, and *Má vlast* as a whole, to explore the way the song fits into the mix. Further it considers how we might, in light of today's more nuanced views of nationalism, understand the role of the Hussites in the project of nation-building. Briefly, if men and masculinity dominate the outer parts of *Má vlast*, women and the feminine inhabit the interior nature portraits, just as, in microcosm, Smetana's setting of the tripartite Hussite song casts its middle as feminine, symbolically protected by its outer walls.

Je dobře známo, že Smetanovo cítění češství sestává z kombinace prvků mezinárodního hudebního stylu – Wagner, Beethoven, Mozart, Schubert – a specificky českých prvků, s velkým důrazem na lokální pověsti, přírodní portréty, tance a také historickou melodiku. Poslední ze zmíněných prvků je pouze sotva náhodný, neboť husitská píseň se objevuje v klíčovém okamžiku *Libuše* a zcela dominuje závěrečným dvěma částem *Mé vlasti*. Tento příspěvek se zabývá formálními strukturami původní melodie, částí, které ji využívají, a *Mou vlasti* jako celku s cílem prozkoumat, jakým způsobem píseň do této směsice zapadá. Dále se zamýšlí nad tím, jak bychom mohli ve světle dnešních diferencovanějších pohledů na nacionalismus chápat roli husitů v procesu budování národa. Stručně řečeno, jestliže muži a mužství dominují vnějším částem *Mé vlasti*, ženy a ženství obývají vnitřní přírodní portréty, stejně je tomu i v mikrokosmu Smetanovy úpravy trojhlasé husitské písně, kde obsazuje střední hlas jako ženský, symbolicky chráněný vnějšími zdmi.

Michael BECKERMAN is Carroll and Milton Petrie Chair and Collegiate Professor of Music at New York University. He has written many studies and several books on Czech music topics, for instance *Janáček*

and His World (Princeton, 2004), *Janáček as Theorist* (Pendragon Press, 1994), and *Martinů's Mysterious Accident* (Pendragon, 2007). He has also written articles on subjects such as Mozart, Brahms, film scoring, music of the Roma (Gypsies), exiled composers, and music in the camps. He is a recipient of the Dvořák Medal and the Janáček Medal by the Czech Ministry of Culture, and is also a Laureate of the Czech Music Council; he has twice received the Deems Taylor Award. In 2014, Beckerman received an honorary doctorate from Palacký University in Olomouc.

Michael BECKERMAN je Carroll and Milton Petrie profesor hudby na Newyorské univerzitě a vedoucím katedry. Je autorem mnoha studií a několika knih s českou hudební tematikou, například *Janáček and His World* (Princeton, 2004), *Janáček as Theorist* (Pendragon Press, 1994) a *Martinů's Mysterious Accident* (Pendragon, 2007). Napsal také články o Mozartovi, Brahmovi, filmové hudbě, romské hudbě, exilových skladatelích a hudbě v koncentračních táborech. Je nositelem Dvořákovy a Janáčkovy medaile Ministerstva kultury ČR, laureátem České hudební rady a dvakrát obdržel cenu Deems Taylor Award. V roce 2014 obdržel Beckerman čestný doktorát Univerzity Palackého v Olomouci.

Michael BECKERMAN, New York University
mike.beckerman@gmail.com

Sandra BERGMANNOVÁ: Smetanova *Má vlast v proudu* československých dějin / Smetana's *Má vlast in the Stream of* Czechoslovak History

Ikonické dílo Bedřicha Smetany od svého vzniku do dneška neustále plní nějakou funkci. Sám skladatel chtěl cyklem *Má vlast* vyjádřit lásku ke své zemi a ukázat pomocí symfonických obrazů s tematikou přírody i historické mytologie, jak hodnotné základy český národ má. Víra ve vlastní hodnotu, ve své době tak důležitá, se v průběhu dějin znásobila a vedla až ke vzniku samostatného Československa. V klíčových momentech československých dějin zaznívala *Má vlast* právě jako symbol národní hrdosti. Dirigenti volili do repertoáru tento cyklus symfonických básní právě v momentech, kdy bylo třeba i posílení národního uvědomění. Jak bylo toto vnímáno v proměňujících se politických

podmínkách, bude v příspěvku ilustrováno zejména na činnosti Václava Talicha, který sehrál v provozování *Mé vlasti* zásadní roli v období první republiky i v době okupace. Bude posouzeno vnímání skladatelova kultu ve světle válečných a poválečných událostí a jeho dopady na další lidské osudy.

The iconic work of Bedřich Smetana has always been fulfilling some function of sorts since its creation. The composer himself wanted to express his love for his country with the *Má vlast* cycle and to show, through symphonic images with themes of nature and historical mythology, how valuable the Czech nation's foundations are. The belief in its own value, so important in its time, multiplied throughout history and led to the establishment of an independent Czechoslovakia. At key moments in Czechoslovak history, *Má vlast* was performed as a symbol of national pride. Conductors have chosen this cycle of symphonic poems for their repertoire at moments when national consciousness needed to be strengthened. How that was perceived in the changing political conditions will be illustrated in this paper, in particular through the work of Václav Talich, who played a fundamental role in the performance of *Má vlast* during the First Czechoslovak Republic and the period of occupation. The perception of the composer's cult will be assessed in the light of wartime and post-war development and its impact on subsequent human destinies.

Sandra BERGMANNOVÁ vystudovala Ústav hudební vědy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, během studia absolvovala studijní pobyt v Anglii na Durham University. Doktorské studium absolvovala v roce 2010 (*Raná symfonická tvorba Bohuslava Martinů a problematika její kritické edice*). V letech 1997–2017 pracovala jako muzikoložka v Institutu Bohuslava Martinů v Praze, kde stála u počátků zásadních projektů: digitalizace díla Bohuslava Martinů, databáze Martinů online, anglicky psaný *Bohuslav Martinů Newsletter* a zejména *Souborné vydání díla Bohuslava Martinů*. Od roku 2017 pracuje jako vedoucí Muzea Bedřicha Smetany – Národního muzea v Praze. Je jednou z hlavních autorek výstavy *Slavní čeští skladatelé* (2020–2022). V oblasti výzkumu života a díla Bedřicha Smetany se specializuje na tvorbu online katalogu děl v rámci nového webového portálu o skladateli a byla řešitelkou projektu kritické edice 3. dílu Smetanovy korespondence (1875–1879), vydaného koncem roku 2023.

Sandra BERGMANNOVÁ studied at the Institute of Musicology – Faculty of Arts, Charles University in Prague. During her studies she went for study stay at the University of Durham in England. She was awarded her PhD (*Early symphonic works of Bohuslav Martinů and issues pertaining to their critical edition*) in 2010. In 1997–2017 she worked as a musicologist at the Bohuslav Martinů Institute in Prague, where she stood at the beginning of crucial projects such as the digitisation of Bohuslav Martinů’s works, Martinů database online, the English-language *Bohuslav Martinů Newsletter*, and particularly *The Bohuslav Martinů Complete Critical Edition*. Since 2017 Sandra has been Head of the Bedřich Smetana Museum – National Museum in Prague. She is one of the main authors of the exhibition *Famous Czech Composers* (2020–2022). In research on the life and work of Bedřich Smetana she specializes in the creation of an online catalogue of works within the new web portal about the composer and was project leader of the critical edition of the 3rd volume of Smetana’s correspondence (1875–1879), released at the end of 2023.

Sandra BERGMANNOVÁ, Národní muzeum – Muzeum Bedřicha Smetany
sandra.bergmannova@nm.cz

David R. BEVERIDGE & Veronika VEJVODOVÁ: „Dvořák contra Smetana“? Jak to mezi nimi bylo, a je? / “Dvořák contra Smetana”? What Was, and Is, Their Real Relationship?

V českém tisku se během „Bojů o Dvořáka“ kolem roku 1910 mnoho psalo o tom, jaký byl vztah mezi Antonínem Dvořákem a Bedřichem Smetanou. V naší době se pak hodně psalo o tom, jaká byla motivace kruhu v čele se Zdeňkem Nejedlým, kteří na Dvořáka útočili a vyzdvihovali Smetanu jako pravého hrdinu české národní hudby, jehož význam neprávem zastínila Dvořákova mezinárodní sláva. Méně se už psalo o tom – z objektivního a nestranného hlediska, jaký byl jejich skutečný vztah, osobní i hudební. Sám Nejedlý uznal (ve slabé chvíli?), když psal o období osmdesátých let 19. století, že „*Dvořák contra Smetana* jest heslo oné doby. Nemusím opakovati, že tu bylo Dvořákova jména zneužito, že Dvořák sám nikdy proti Smetanovi nebojoval,“ ale cítil

potřebu dodat, že „třebas stál na uměleckém stanovisku, Smetanovi protichůdném.“ Cílem našeho příspěvku je jednak shrnout to, co víme o osobních stycích mezi oběma skladateli a jak se navzájem vnímali, a jednak poukázat na skutečný vztah jejich hudebního odkazu. Že existovala určitá nevráživost mezi nimi nejde popřít a každý měl své důvody. Na druhé straně jejich hudební vztah je z nejkrásnějších. Dá se argumentovat, že vzor staršího Smetany pomohl Dvořákovi k tomu, aby našel své vlastní hudební „já“ – nebo alespoň našel styl, který se považuje za pro něj nejtypičtější a kterým po dlouhých letech skládání „do šuplíku“ bez publikování nebo provedení svých děl konečně získal uznání. Tok vlivu však nebyl jen jednosměrný: není vyloučeno, že se Smetana také nechal inspirovat Dvořákem.

Much was written in the Czech press during the “Struggles over Dvořák” around 1910 about the relation between Antonín Dvořák and Bedřich Smetana. During our own time, much has been written about the motivations of the group led by Zdeněk Nejedlý that attacked Dvořák in those days and held up Smetana as a true hero of Czech national music, unjustly overshadowed by Dvořák’s international glory. Less has been written from an objective, unbiased standpoint about what their relationship was really like, both personal and musical. Nejedlý himself acknowledged (in a moment of weakness?) in discussing events of the 1880s, that “*Dvořák contra Smetana* was a slogan of that time. I need not repeat that this was an abuse of Dvořák’s name, that Dvořák himself never fought against Smetana” – yet Nejedlý felt the need to add: “although his artistic standpoint was opposite to that of Smetana.” The aim of our paper is to summarize what we know about personal contacts between the two composers and how they perceived each other, and to give some indication of the real relationship between their musical bequests. That each composer held something of a grudge against the other cannot be denied, and each of them had his reasons. On the other hand, their musical relationship is very uplifting. It can be argued that the model provided by the older Smetana helped Dvořák to find his own style – or at least the style considered most typical for him, through which after long years of composing with no publications or performances of his works he finally achieved recognition. The flow of influence, however, was not all in one direction: it is not impossible that Smetana was also inspired by Dvořák.

Americký muzikolog David R. BEVERIDGE žije od roku 1993 v Česku, kde pracuje na volné noze jako badatel, spisovatel a příležitostný přednášející specializující se na život a dílo Antonína Dvořáka. Po mnoho let byl také velmi aktivní jako překladatel. Jeho odborné články byly publikovány v Americe, Česku, Anglii a Německu. V roce 1996 redigoval a podílel se jako autor na sborníku esejů *Rethinking Dvořák: Views from Five Countries*. V roce 2012 vydal knihu *Zdenka a Josef Hlávka, Anna a Antonín Dvořákovi: Přátelství dvou manželských párů a jeho plody v českém a světovém umění* – o Dvořákovi, jeho příteli Josefu Hlávce (významném českém architektu, staviteli a filantropovi) a jejich manželkách. Právě letos, v roce 2024, vyšla jeho kniha *Dvořák and England: A Story of Mutual Love*. Od roku 2013 působí jako muzikologický poradce festivalu Dvořákova Praha.

American musicologist David R. BEVERIDGE has been living in Czechia since 1993, working as a freelance researcher, writer, and occasional lecturer specializing in the life and work of Antonín Dvořák. For many years he was also very active as a translator. His scholarly articles have been published in America, Czechia, England, and Germany. In 1996 he edited and contributed to a collection of essays titled *Rethinking Dvořák: Views from Five Countries*. In 2012 he published the book *Zdenka a Josef Hlávka, Anna a Antonín Dvořákovi: Přátelství dvou manželských párů a jeho plody v českém a světovém umění* – about Dvořák, his friend Josef Hlávka (outstanding Czech architect, builder, and philanthropist) and their wives. His book *Dvořák and England: A Story of Mutual Love* is due to be published in 2025. Since 2013 he has been serving as musicological advisor to the Prague Dvořák Festival.

Veronika VEJVODOVÁ vystudovala obory hudební věda a historie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde také absolvovala doktorské studium. V Brně působila v letech 2007–2012 jako kurátorka Janáčkova archivu v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. V roce 2013 nastoupila do Muzea Antonína Dvořáka – Národního muzea v Praze nejprve jako kurátorka, později jako vedoucí oddělení. Odborně se specializuje na hudební kulturu 19. století v souvislosti s životem a dílem skladatelů Antonína Dvořáka a Leoše Janáčka.

Veronika VEJVODOVÁ studied musicology and history at the Faculty of Arts of Masaryk University in Brno, where she also completed

her doctoral studies. She worked in Brno in 2007–2012 as a curator of the Janáček Archive in the Department of Music History of the Moravian Museum. In 2013 she joined the Antonín Dvořák Museum – National Museum in Prague, first as a curator and later as head of the department. She specializes in 19th-century musical culture in connection with the life and work of composers Antonín Dvořák and Leoš Janáček.

David R. BEVERIDGE & Veronika VEJVODOVÁ, Independent scholar & Národní muzeum – Muzeum Antonína Dvořáka
davbeve@gmail.com
veronika.vejvodova@nm.cz

Matthieu CAILLIEZ: Smetana's Reception in France between 1850 and 1939 / Receptce Bedřicha Smetany ve Francii v letech 1850–1939

Following the suppression of the Hussite movement by the Habsburgs in the 15th century, a policy of Germanisation was gradually implemented in the Czech lands. The Czech aristocracy was integrated into the Austrian nobility, and the Czech language was eliminated from administration, literature, schools and universities. While the upper classes of society switched to German, the Czech language was discredited and assimilated into the language of illiterate peasants. A protagonist of the Czech National Revival, the composer Bedřich Smetana (1824–1884) contributed, through his vast musical output, to the emancipation of the Czech language, culture and identity in the second half of the 19th century.

The aim of this paper is to study the reception of Smetana in France from the beginning of his career until the outbreak of the Second World War. The corpus studied includes the music press, music encyclopaedias and dictionaries, biographical and educational works relating to the history of music, etc. The first quick observation has shown the profound ignorance of Smetana (and Dvořák) in nineteenth-century France. More than a dozen dictionaries and encyclopaedias published between 1860 and 1900 simply ignored his name. A change occurred at the beginning of the twentieth century, particularly after the First

World War. The creation of Czechoslovakia in 1918 marked a breakthrough in the French reception of Czech music in general and Smetana in particular.

Po potlačení husitského hnutí Habsburky v 15. století byla do českých zemí postupně zaváděna germanizační politika. Česká šlechta byla integrována do šlechty rakouské a český jazyk byl vyřazen ze správy, literatury, škol a univerzit. Zatímco vyšší vrstvy společnosti přešly na němčinu, čeština byla zdiskreditována a asimilována coby jazyk negramotných venkovanů. Protagonista českého národního obrození, hudební skladatel Bedřich Smetana (1824–1884), přispěl svou rozsáhlou hudební tvorbou k emancipaci českého jazyka, kultury a identity ve druhé polovině 19. století.

Cílem tohoto příspěvku je studium Smetanovy recepce ve Francii od počátku jeho kariéry až do vypuknutí druhé světové války. Studovaný korpus zahrnuje hudební tisk, hudební encyklopedie a slovníky, biografické a vzdělávací práce týkající se dějin hudby atd. První zběžné zkoumání ukázalo, jakhluboká byla neznalost Smetany (a Dvořáka) ve Francii devatenáctého století. Více než tucet slovníků a encyklopedií vydaných v letech 1860–1900 jeho jméno jednoduše ignorovalo. Změna nastala na počátku dvacátého století, zejména po první světové válce. Vznik Československa v roce 1918 znamenal zlom ve francouzské recepci české hudby obecně a Smetany zvláště.

Matthieu CAILLIEZ is a lecturer at the Musicology Department of the Université Jean Monnet Saint-Étienne and a permanent member of the Institut d'Histoire des Représentations et des Idées dans les Modernités. He holds a doctorate from the Universities of Bonn, Florence and Paris-Sorbonne as part of the European doctoral school *Les Mythes fondateurs de l'Europe dans la littérature, les arts et la musique* (Codiplomation). Defended in 2014, his doctoral thesis is entitled *La Diffusion du comique en Europe à travers les productions d'opere buffe, d'opéras-comiques et de komische Opern (France – Germany – Italy, 1800–1850)*. He is the author of some forty articles, mainly devoted to music theatre in Europe in the nineteenth century.

Matthieu CAILLIEZ přednáší na katedře hudební vědy na Univerzitě Jeana Monneta v Saint-Étienne a je stálým členem Institut d'Histoire des Représentations et des Idées dans les Modernités. Získal doktorát

na univerzitách v Bonnu, Florencii a Paříži (Sorbonne) v rámci evropské doktorandské školy *Les Mythes fondateurs de l'Europe dans la littérature, les arts et la musique* (Codiplomation). Jeho doktorská práce obhájená v roce 2014 nese název *La Diffusion du comique en Europe à travers les productions d'opere buffe, d'opéras-comiques et de komische Opern (France – Germany – Italy, 1800–1850)*. Je autorem přibližně čtyřiceti článků, věnovaných především hudebnímu divadlu v Evropě v 19. století.

Matthieu CAILLIEZ, Jean Monnet University Saint-Étienne
matthieu.cailliez@univ-st-etienne.fr

Christopher CAMPO-BOWEN: *The Bartered Bride at the Turn of the New Millennium: Ethnocentrism, Quotidian Nationalism, and the Persistence of the Idealized Village* / *Mýty Prodané nevěsty* na přelomu nového tisíciletí: etnocentrismus, všední nacionalismus a přetrvávání vesnického ideálu

Bedřich Smetana's opera *The Bartered Bride* has never once left the repertoire of the Prague National Theatre for any meaningful length of time. In the one hundred and fifty-plus years of the work's history, twenty-one productions have graced that storied stage. Since the opera's première, the imagery of the idealized village has been key to how Smetana's opera is received and discussed – in the nineteenth century, such imagery took on ideological weight, providing an originary mythos upon which a coherent, politically influential sense of Czech ethnicity could be based.

In this paper, I trace how the influence of this “village mode” persisted, despite the historical paroxysms of the twentieth century, by examining the reception of the 1999 Prague National Theatre production of *The Bartered Bride*, which was simulcast on Czech television. Though the National Theatre has attempted to turn its gaze toward a broader European operatic milieu, my research reveals that certain operas still carry within them a sense of importance, a sense of something incontrovertibly and essentially Czech. That sense has come down into the present, and while in the nineteenth century the ethnocentric representational capacity of such operas was lauded as a political rallying point, since the late twentieth century such essentialism, I would argue, has become tacitly assumed.

Opera *Prodaná nevěsta* Bedřicha Smetany ani jednou doopravdy nezmizela z repertoáru pražského Národního divadla. Za více než sto padesát let od premiéry opery zdobilo toto legendární jeviště dvacet jedna inscenací. Obraznost idealizované vesnice byla od premiéry opery klíčová pro to, jak je Smetanova opera přijímána a diskutována – v 19. století tato obraznost nabyla ideologické povahy a poskytla původní mýtus, na němž se budovalo koherentní, politicky vlivné cítění české etnicity.

V tomto příspěvku sleduji, jak vliv tohoto „vesnického módu“ přetrvával, navzdory historickým paroxysmům dvacátého století, zkoumáním recepcí inscenace *Prodané nevěsty* pražského Národního divadla z roku 1999, která byla simultánně vysílána Českou televizí. Přestože se Národní divadlo pokusilo obrátit svůj pohled k širšímu evropskému opernímu prostředí, můj výzkum odhaluje, že některé opery v sobě stále nesou pocit důležitosti, pocit něčeho nezpochybnitelně a bytostně českého. Tento smysl přešel do současnosti, a zatímco v 19. století byla etnocentrická reprezentační povaha takovýchto oper ceněna pro svůj stmelovací potenciál, od konce 20. století se takový esencialismus, dle mého názoru, stal mlčky předpokládaný.

Christopher CAMPO-BOWEN is an Assistant Professor of Musicology at Virginia Tech. He holds a Ph.D. in musicology from UNC Chapel Hill. His research focuses on music in the Czech lands broadly conceived. His current book project, *Visions of the Village: Ruralness, Identity, and Czech Opera* (forthcoming with Oxford University Press), investigates how operatic visions of Czech rural cultures were instrumental in creating ethnonational belonging. He is also a co-editor of the forthcoming collected edition “*Apostles of a Brighter Future*”: *Women in Nineteenth-Century Czech Musical Culture*. He has published articles in journals such as *Cambridge Opera Journal* and *The Musical Quarterly*, and presented at various national and international conferences.

Christopher CAMPO-BOWEN je odborným asistentem hudební vědy na Virginia Tech. Je držitelem titulu Ph.D. v oboru hudební věda z UNC Chapel Hill. Jeho výzkum se zaměřuje na hudbu v českých zemích široce pojatou. Jeho aktuální knižní projekt *Visions of the Village: Ruralness, Identity, and Czech Opera* (vycházející v Oxford University Press) zkoumá, jak operní vize českých venkovských kultur přispěly k vytvoření etnonárodní sounáležitosti. Je také spolueditorem přípra-

vovaného souborného vydání *“Apostles of a Brighter Future”*: *Women in Nineteenth-Century Czech Musical Culture*. Publikoval články v časopisech jako *Cambridge Opera Journal* a *The Musical Quarterly* a prezentoval na různých národních a mezinárodních konferencích.

Christopher CAMPO-BOWEN, Virginia Polytechnic Institute and State University
ccb20@vt.edu

Patrick DEVINE: “An Application of ‘Stream of Consciousness’ Techniques to Absolute Music”? Smetana’s *Second String Quartet Reassessed* / „Aplikace technik ‚proudu vědomí‘ na absolutní hudbu“? Přehodnocení Smetanova *Druhého smyčcového kvartetu*

While the personal circumstances governing the composition of Smetana’s *String Quartet no. 2 in D minor* (1882–1883) are familiar, the impression made by the work has been much less clear, particularly when the *String Quartet no. 1 in E minor*, “*From My Life*” (1876), had enjoyed an immediate and enduring success. Descriptions broadly demonstrate a sense of bafflement and inability to come to terms with the meaning and effect of the music with, for instance, verdicts from English and American scholars such as “unpredictable, unorthodox and occasionally quirky” (John Clapham), “weird” (Wilfrid Mellers), and “one of the most curious works of the century” (Rey M. Longyear), with “swift changes of mood and rhythmic impulses which come and go with no ordered design” (Brian Large).

One element in the reception of the quartet was the attempt to connect the music with earlier models or to show the prophetic nature of its language for the future development of music. In this context writers variously identified Beethoven’s last period, Berlioz, Liszt, Wagner, Novák, Suk and, most intriguingly, Schoenberg. However, much of the literature is vague on specific details.

The intention of this paper will be twofold: (i) to relate the quartet definitively to the canonic chamber music repertory and (ii) to revisit the research results of musicologists such as Otakar Šourek, Karel Janeček, Marta Ottlová and Lorenz Luyken in an attempt to elevate the

place of this composition and to effect its deserved rehabilitation in the string quartet repertory.

Zatímco životní peripetie, s nimiž se Smetana potýkal při kompozici *Smyčcového kvartetu č. 2 d moll* (1882–1883), jsou známé, dojem z díla zůstává mnohem méně jednoznačným, zvláště v porovnání se *Smyčcovým kvartetem č. 1 e moll „Z mého života“* (1876), který zaznamenal okamžitý a trvalý úspěch. Studie vesměs vykazují pocit zmatenosti a neschopnost vyrovnat se s významem a účinkem hudby. Tuto skutečnost demonstrují například verdikty anglických a amerických akademiků nesoucích se v rovině: „nepředvídatelný, neortodoxní a občas svérázný“ (John Clapham), „divný“ (Wilfrid Mellers) a „jedno z nejkurióznějších děl století“ (Rey M. Longyear) s „rychlými změnami nálady a rytmickými impulsy, které přicházejí a odcházejí bez uspořádané struktury“ (Brian Large).

Jednou z rovin recepce kvartetu byla snaha propojit hudbu s dřívějšími vzory nebo ukázat prorockou povahu jeho jazyka pro budoucí vývoj hudby. V tomto kontextu autoři rozličně zmiňovali Beethovenovo pozdní období, Berlioze, Liszta, Wagnera, Nováka, Suka a dokonce Schönberga. Většina literatury je však v konkrétních detailech vágní.

Záměr tohoto příspěvku bude dvojitý: (i) definitivně přiřadit kvarteto k repertoáru kanonické komorní hudby a (ii) připomenout výsledky výzkumu muzikologů, jako jsou Otakar Šourek, Karel Janeček, Marta Ottlová a Lorenz Luyken, ve snaze pozvednout stávající roli této skladby a zasadit se tak o její zaslouženou rehabilitaci v repertoáru smyčcového kvarteta.

Patrick DEVINE taught in the music department of Maynooth University, Ireland from 1977 to 2012. With Harry White he edited volumes 4 and 5 in the *Irish Musical Studies* series (1996), and with Vladislava Kopecká and Jiří Kopecký *Zdeněk Fibich as a Central European Composer at the End of the Nineteenth Century* (2010). He served as style editor for the *Encyclopaedia of Music in Ireland* (2013). He received the Czech Music Council award in Prague in 2016 for his promotion of Czech music. He edited *Jarmil Burghauser (1921–1997): A Commemorative Anthology* in 2018. He is editor of the [British] Dvořák Society's *Journal of Czech and Slovak Music* and assistant editor of *Studia Musicologica*. In recent years he has delivered modules as a guest lecturer at Palacký University in Olomouc.

Patrick DEVINE vyučoval na hudební katedře Maynooth University v Irsku v letech 1977 až 2012. S Harrym Whitem editoval 4. a 5. díl cyklu *Irish Musical Studies* (1996), s Vladislavou Kopeckou a Jiřím Kopeckým *Zdeněk Fibich, středoevropský skladatel konce 19. století* (2010). Působil jako jazykový redaktor *Encyclopaedia of Music in Ireland* (2013). Za propagaci české hudby obdržel v Praze v roce 2016 cenu České hudební rady. V roce 2018 redigoval sborník *Jarmil Burghauser (1921–1997): A Commemorative Anthology*. Je redaktorem časopisu *Journal of Czech and Slovak Music* [britské] Dvořákovy společnosti a asistentem redaktora *Studia Musicologica*. V posledních letech působí jako hostující lektor na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Patrick DEVINE, Independent scholar
patrick.devine@mu.ie

Jan DEWILDE: The Promotion of Bedřich Smetana's Life and Work in Flemish Belgium by Peter Benoit (1834–1901) and Edward Keurvels (1853–1916) / Propagace života a díla Bedřicha Smetany ve vlámské Belgii Peterem Benoitem (1834–1901) a Edwardem Keurvelsem (1853–1916)

In the second half of the nineteenth century and early twentieth century, interest in Czech (“Bohemian”) culture was very much alive in Flanders. This interest was fuelled by the fact that many Flemings recognised themselves in the Czech political and cultural situation, more specifically in the language and emancipation struggle, a fight that the Flemish Movement was also waging in dominantly Francophone Belgium. That shared history of language and cultural oppression and the parallel desire to build a national culture stimulated the Flemish music movement, which, spurred on by composer-conductor Peter Benoit from Antwerp, enthused much of Flanders to promote Czech music. This happened mainly at the Flemish School of Music (from 1897 the Royal Flemish Conservatoire), which Benoit founded in Antwerp in 1867, and at the Flemish Opera, also founded in Antwerp in 1893. It was mainly the composer-conductor Edward Keurvels, Benoit's pupil and assistant, who, at the Flemish Opera, first performed works by Zdeněk Fibich, but soon also by Bedřich Smetana in Dutch

translation: *Prodaná nevěsta* in 1895 and *Hubička* in 1905. Keurvels also conducted the first complete Belgian performance of Smetana's *Má vlast* in Antwerp and often included parts of that cycle in the programmes he directed.

My contribution explores how the Flemish music movement used the life and work of Smetana (and also Fibich) to propagate and realise its own ideas regarding a "Flemish national music". Based on literature and archival research, it examines what image of Smetana was created in Flanders and how the presentation of his life and work was received by the press and by the public.

Ve druhé polovině devatenáctého století a na počátku dvacátého století byl ve Flandrech velmi živý zájem o českou kulturu. Tento zájem byl živěn tím, že se mnoho Vlámů poznalo v české politické a kulturní situaci, konkrétněji v jazykovém a menšinově emancipačním boji – v boji, který Vlámské hnutí svádělo i v dominantně frankofonní Belgii. Tato společná historie jazykového a kulturního útlaku a paralelní touha vybudovat národní kulturu podnítily vlámské hudební hnutí, které, podnícené skladatelem a dirigentem Peterem Benoitem z Antverp, nadhlo velkou část Flander k propagaci české hudby. Stalo se tak především na Vlámské hudební škole (od roku 1897 Royal Flemish Conservatoire), kterou Benoit založil v Antverpách roku 1867, a ve Vlámské opeře založené rovněž v Antverpách roku 1893. Jednalo se především o skladatele a dirigenta Edwarda Keurvelse, Benoitova žáka a asistenta, který ve Vlámské opeře uvedl nejprve díla Zdeňka Fibicha, ale záhy i Bedřicha Smetany v holandském překladu: *Prodanou nevěstu* v roce 1895 a *Hubičku* v roce 1905. Keurvels také dirigoval první kompletní belgické provedení Smetanovy *Mé vlasti* v Antverpách a často zařazoval části tohoto cyklu do programu.

Můj příspěvek zkoumá, jak vlámské hudební hnutí využilo život a dílo Smetany (a také Fibicha) k propagaci a realizaci vlastních myšlenek o „vlámské národní hudbě“. Na základě literárních a archivních rešerší ukazuje, jaká podoba Smetany se ve Flandrech vytvořila a jak byla prezentace jeho života a díla přijata tiskem a veřejností.

Jan DEWILDE studied musicology at the KU Leuven and wrote a thesis on the Flemish composer Jules Falck (1881–1959). For more than ten years he worked for the Flemish Radio and Television, where he was television producer of music documentaries and concerts.

He publishes on Flemish music, and musical heritage and libraries. Currently, he is working on a biography of composer Peter Benoit (1834–1901). Furthermore, he is an editor for a series of sheet music, *The Flemish Music Collection (Repertoire Explorer)*, at Musikproduktion Höflich in Munich. Since 1998, Dewilde is the coordinator for the Centre for the Study of Flemish Music, a post he has combined since 2006 with his work as a chief librarian at the Royal Conservatoire Antwerp.

Jan DEWILDE vystudoval hudební vědu na KU Leuven a napsal diplomovou práci o vlámském skladateli Julesi Falckovi (1881–1959). Více než deset let pracoval pro Vlámský rozhlas a televizi, kde byl televizním producentem hudebních dokumentů a koncertů. Publikuje o vlámské hudbě, hudebním dědictví a knihovnách. V současné době pracuje na biografii skladatele Petera Benoita (1834–1901). Kromě toho se jako hudební editor podílí na sérii *The Flemish Music Collection (Repertoire Explorer)* v Musikproduktion Höflich v Mnichově. Od roku 1998 je Dewilde koordinátorem Centra pro studium vlámské hudby, kterou od roku 2006 kombinuje se svou prací hlavního knihovníka na Královské konzervatoři v Antverpách.

Jan DEWILDE, Centre for the Study of Flemish Music
jan.dewilde@ap.be

Magdalena DZIADEK: Bedřich Smetana and Stanisław Moniuszko as Seen by Witnesses of Their Careers as National Composers / Bedřich Smetana a Stanisław Moniuszko z pohledu svědků jejich kariéry národních skladatelů

Bedřich Smetana and Stanisław Moniuszko are figures which symbolize the birth of national opera in Czechia and Poland. Both composers shared the most important principles of 19th-century national opera, consisting of the use of the national language in the libretto and the employment of national/folk elements in the music. In contrast, both composers matured under completely different conditions, which resulted in significant differences in the style of their artistic productions. Raised in the orbit of German-speaking cultural influences, Smetana took up opera-making after twenty years of practice as a pia-

nist, chamber musician and participant in major musical events, which affected his incorporation of contemporary European inspirations, including those from Wagner, into his thoughts on opera. Moniuszko, who was brought up in a noble family settled in the Lithuanian province, where Polish and Russian influences met, was before his studies in Berlin mainly familiar with the opera music of the first decades of the 19th century, performed in fragments at home and by travelling opera troupes visiting Minsk and Vilnius. Opera from pre-Wagner times remained a model for him also in his mature work. Both composers adopted different attitudes as national composers. Moniuszko, focused on his compositional work, was reluctant to take part in public undertakings, while Smetana actively participated in Prague's musical life. The aim of the paper will be to compare the portraits of Smetana and Moniuszko as national composers, disseminated by their contemporaries.

Bedřich Smetana a Stanislaw Moniuszko jsou osobnosti, které symbolizují zrod národní opery v Česku a Polsku. Oba skladatelé sdíleli nejdůležitější principy národní opery 19. století, spočívající v používání národního jazyka v libretu a využívání národních/lidových prvků v hudbě. Vedle toho však oba skladatelé dozrávali ve zcela odlišných podmínkách, což se projevilo ve výrazných rozdílech ve stylu jejich umělecké tvorby. Smetana, který vyrůstal v orbitu německy mluvících kulturních vlivů, se k operní tvorbě dostal po dvaceti letech praxe klavíristy, komorního hráče a účastníka významných hudebních akcí, což ovlivnilo jeho začlenění soudobých evropských inspirací, včetně těch wagnerovských, do jeho operního myšlení. Moniuszko, který vyrůstal ve šlechtické rodině usazené v Litevské gubernii, kde se setkávaly polské a ruské vlivy, se před studiem v Berlíně seznámil především s operní hudbou prvních desetiletí 19. století, prováděnou ve fragmentech doma i putovními operními soubory navštěvujícími Minsk a Vilnius. Opery z předwagnerovské doby pro něj zůstaly vzorem i v jeho zralé tvorbě. Oba skladatelé zaujali jako národní skladatelé odlišné postoje. Moniuszko, soustředěný na svou kompoziční práci, se zdráhal účastnit veřejných podniků, zatímco Smetana aktivně spoluvytvářel pražský hudební život. Cílem příspěvku bude porovnat obrazy Smetany a Moniuszka jako národních skladatelů, jak je šířili jejich současníci.

Magdalena DZIADEK graduated with honours in music theory from Katowice Music Academy in 1984. In 2004 she completed her habilitation procedure at the IS PAN. Since 1992 she has pursued independent academic work, focussing on the history of Polish and Central European musical culture during the nineteenth century and the first half of the twentieth century. She has published the two-part monograph *Polska krytyka muzyczna w latach 1890–1914* (“Polish music criticism 1890–1914”), a collection of source materials relating to the reception of Chopin’s music in Poland during the nineteenth century and in Poland and Germany between the two world wars, also a two-volume monograph devoted to the history of the music university in Warsaw and several other books devoted to the history of Polish musical culture (including recently the popular book *Podróż przez dźwięki. Śladami Stanisława Moniuszki* [“Journey through Sounds. In the Footsteps of Stanisław Moniuszko”], which is the result of co-operation with prof. Radosław Okulicz-Kozaryn). She also works on a new complete edition of the composer’s correspondence.

Magdalena DZIADEK absolvovala s vyznamenáním hudební teorii na Hudební akademii v Katovicích v roce 1984. V roce 2004 absolvovala habilitační řízení na IS PAN. Od roku 1992 se věnuje samostatné vědecké práci se zaměřením na dějiny polské a středoevropské hudební kultury v 19. století a v první polovině 20. století. Vydala dvoudílnou monografii *Polska krytyka muzyczna w latach 1890–1914* („Polská hudební kritika v letech 1890–1914“), sbírku pramenů k recepci Chopinovy hudby v Polsku v 19. století a v Polsku a Německu mezi dvěma světovými válkami, dvousvazkovou monografii věnovanou dějinám hudební univerzity ve Varšavě a několik dalších knih věnovaných dějinám polské hudební kultury (v poslední době populární kniha *Cesta za zvuky. Po stopách Stanisława Moniuszka*, která je výsledkem spolupráce spolu s prof. Radosławem Okuliczem-Kozarynem, dále pracuje na novém, kompletním vydání skladatelovy korespondence).

Magdalena DZIADEK, Jagiellonian University
magdalena.dziadek@uj.edu.pl

Michal FRÁNEK & Jiří KOPECKÝ: Smetanova *Libuše* ve Vídni: dějiny, které se neuskutečnily / Smetana's *Libuše* in Vienna: a History That Did Not Take Place

Výběr námětu o kněžně Libuši pro operní zpracování ukazuje, jak problematičtě se mytologie chová vůči operním konvencím. Barokní opery i opery z první poloviny 19. století, které postavily na jeviště zpívající Libuši, se dlouhodobě neuchytily v repertoáru. Rozhodnutí Josefa Wenziga (resp. také Ervína Špindlera) a Bedřicha Smetany představuje v jistém smyslu riskantní umělecký experiment a zároveň zcela výjimečné řešení. Smetanova *Libuše* si měla podržet postavení reprezentativního díla v rámci českého společenského života a do tohoto kontextu dodnes vstupuje. Dějiny recepce Smetanovy *Libuše* jsou úzce spjaty s dějinami samostatného československého (českého) státu, na druhou stranu není možné nevidět, jak chudé jsou statistiky uvádění *Libuše* mimo český kulturní okruh.

Náš referát se pokusí ukázat, jak Smetanova *Libuše* pomáhala budovat stálý český repertoár Národního divadla, a to často navzdory provozním možnostem divadla a nezářídka navzdory Smetanovým intencím (*Libuše* totiž byla víceméně vždy připravena k provozování a zaplňovala dramaturgické nedostatky vedení instituce). Protějškem k českým dějinám recepce (ve smyslu zemského vlastenectví) budou informace o provedení *Libuše* na mimočeských scénách. A na tomto poli se ocitáme spíše v oblasti – řečeno s Vladimírem Macurou – snů o Libuši. Ovšem i sny a vize konstituují národní uvědomění, ať už se jedná o záměr Gustava Mahlera uvést *Libuši* ve Vídni v devadesátých letech 19. století nebo o snahu provést *Libuši* v USA v roce 2025 (The Bard Music Festival pod uměleckým vedením Leona Botsteina).

The choice of the theme of Princess Libuše for the opera shows how problematic mythology is in relation to operatic conventions. Baroque operas and operas from the first half of the nineteenth century that put a singing Libuše on stage did not last in the repertoire for long. The decision of Josef Wenzig (or also Erwin Špindler) and Bedřich Smetana represents in a sense a risky artistic experiment as well as a quite exceptional solution. Smetana's *Libuše* was to retain its position as a representative work within Czech social life, and it still fulfils this context today. The history of the reception of Smetana's *Libuše* is closely linked to the history of the independent Czechoslovak (Czech) state; on the other

hand, it is impossible not to see how poor the statistics on the performance of *Libuše* outside the Czech cultural circle are.

Our paper will attempt to show how Smetana's *Libuše* helped to build the National Theatre's permanent Czech repertoire, often in spite of the theatre's operational vicissitudes and not infrequently in spite of Smetana's intentions (*Libuše* was more or less always ready for performance and filled the dramaturgical gaps of the institution's management). A counterpart to the Czech reception history (in the sense of provincial patriotism) will be information about performances of *Libuše* on non-Czech stages. And in this field we find ourselves rather in the realm of – to use Vladimír Macura's words – dreams about *Libuše*. Of course, dreams and visions also constitute national consciousness, whether it is Gustav Mahler's intention to perform *Libuše* in Vienna in the 1890s or the efforts to stage *Libuše* in the USA in 2025 (The Bard Music Festival under the artistic direction of Leon Botstein).

Michal FRÁNEK vystudoval český jazyk a literaturu a hudební vědu na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (1999–2004), kde také absolvoval doktorské studium české literatury (2004–2009). Od roku 2011 pracuje v Ústavu pro českou literaturu AV ČR, od roku 2015 přednáší českou literaturu na Ústavu české literatury (Filozofická fakulta Masarykovy univerzity). Spolupracoval na několika kolektivních projektech (např. *Rukopisy královédvorský a zelenohorský v kultuře a umění*, *Diskurzivita literatury v česko-slovenském kontextu* aj.) V současné době pracuje na projektu *Libuše zpívá* (GA ČR 2020–2024).

Michal FRÁNEK studied Czech Language and Literature and Musicology at the Faculty of Arts (Masaryk University in Brno, 1999–2004), where he also completed his Ph.D. in Czech Literature (2004–2009). Since 2011 he has been working at the Institute of Czech Literature (Czech Academy of Sciences), and since 2015 he has been lecturing on Czech literature at the Institute of Czech Literature (Faculty of Arts, Masaryk University). He has collaborated on several collective projects (e.g. *Rukopisy královédvorský a zelenohorský v kultuře a umění* [“The Manuscripts of Dvůr Králové and Zelená Hora in Culture and Art”], *Diskurzivita literatury v česko-slovenském kontextu* [“The Discursivity of Literature in the Czech-Slovak Context”], etc.). He is currently working on the *Libuše Sings* project (GA ČR 2020–2024).

Jiří KOPECKÝ vystudoval muzikologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Letní semestr roku 2000 strávil na St. Cloud State University v Minnesotě. V roce 2002 nastoupil k doktorskému studiu na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a v zimním semestru 2003/2004 studoval na Martin-Luther Universität Halle-Wittenberg. Jeho hlavním badatelským zájmem se staly dějiny hudební kultury v českých zemích a dějiny hudebního divadla, zejména opery 19. století. Na základě své disertační práce vydal monografii *Opery Zdeňka Fibicha z devadesátých let 19. století* (2008). Od roku 2005 působí na Katedře hudební vědy Univerzity Palackého, v roce 2013 se habilitoval prací *Německá operní scéna v Olomouci 1770–1878*. Od roku 2022 je vedoucím katedry. Nedávno Kopecký vydal ve spolupráci s Lenkou Křupkovou knihu *Czech Music around 1900*.

Jiří KOPECKÝ studied musicology at the Palacký University in Olomouc. He spent the summer term 2000 at the St. Cloud State University in Minnesota. He entered his doctoral studies at the Philosophical Faculty of Masaryk University in Brno in 2002 and studied for the winter term 2003/2004 at the Martin-Luther Universität Halle-Wittenberg. His main research interests include the history of musical culture in the Czech lands and the history of music theatre, especially 19th-century opera. On the basis of his dissertation he published the monograph *Opery Zdeňka Fibicha z devadesátých let 19. století* (“Zdeněk Fibich’s Operas from the 1890s”, 2008). Since 2005 he has been lecturing at the Department of Musicology of Palacký University, and in 2013 he completed his habilitation with the thesis *Německá operní scéna v Olomouci 1770–1878* (“The German Opera Scene in Olomouc 1770–1878”). Since 2022 he has been head of the department. Recently Kopecký published in collaboration with Lenka Křupková the book *Czech Music around 1900*.

Michal FRÁNEK & Jiří KOPECKÝ, Akademie věd ČR & Univerzita Palackého v Olomouci
misa.franek@seznam.cz
jiri.kopecky@upol.cz

Ladislav FUTTERA: „Smetanovy Jablkynice“ – „živý“ pomník Smetanův / “Smetana’s Jablkynice” – a “Living” Monument to Smetana

Zásluhou Bohuslava Havlína, od roku 1921 řídícího učitele v Jabkenicích (Jablkynicích), se tato zemědělská ves stala místem veřejného vzpomínání na Bedřicha Smetanu. Komemorační aktivity, koncentrované do nově vznikajících míst paměti – Smetanova pomníku (1924) a památníku (1937) – Havlín ústrojně provazoval s dalšími projekty, zaměřenými především na výchovu dětí a mládeže. Na přelomu dvacátých a třicátých let se osou jeho zájmu stalo zřízení letního dětského tábora, v němž se měly setkávat děti ze sociálně znevýhodněných rodin, potomci českých hraničářů ze severočeského příhraničí s dětmi dalších slovanských národů, ještě v létě 1938 zde byl ubytován dorost z rodin českých Němců loajálních Československu. Na pozadí tohoto „živého“ pomníku Smetanova nepřestávala být připomínána souvislost s prací hudebního skladatele – mj. opakovanou přítomností pamětníka Smetanova pobytu, učitele ve výslužbě Josefa Vilíma, ve veřejném prostoru, v postavě lužickosrbského komponisty Bjarnata Krawce, doprovázejícího výpravu lužickosrbských dětí v létě 1932, jenž se ke Smetanovu odkazu aktivně hlásil, a dalších českých i zahraničních umělců, kteří se v Jabkenicích setkávali.

Příspěvek se pokusí představit Havlínovy projekty v meziválečných Jabkenicích coby konstruování místa paměti na život a dílo Bedřicha Smetany, které je současně naplňováno aktualizací identitotvornými obsahy loajálního angažovaného československého republikánství. Rekonstruuje Havlínovo ideové zázemí a hodnoty, které mají jeho jednotlivé projekty nést a předávat, a strategie jejich vzájemného významového propojování. Hlavní důraz bude kladen na pozici, kterou v této síti významotvorných znaků nese Bedřich Smetana, a na způsoby, jakými se na něj činí odvolávky.

Thanks to Bohuslav Havlín, from 1921 the head teacher in Jabkenice (Jablkynice), this agricultural village became a place for the public remembrance of Bedřich Smetana. The commemorative activities, concentrated in the newly created places of memory – the *Smetana Monument* (1924) and the memorial (1937) – were intertwined by Havlín with other projects, mainly aimed at the education of children and the youth. At the turn of the 1920s and 1930s, the axis of his interest

became the establishment of a summer children's camp, where children from socially disadvantaged families, descendants of Czech border guards from the North Bohemian border region, and children from other Slavic nations were to meet; in the summer of 1938, the children of Czech German families loyal to Czechoslovakia were accommodated there. Against the background of this "living monument to Smetana", the connection with the work of the composer has not ceased to be recalled – among other things the repeated presence in the public space of a memorial of Smetana's stay, of the retired teacher Josef Vilím, in the figure of the Lusatian-Serbian composer Bjarnat Krawc, who accompanied the Lusatian-Serbian children's expedition in the summer of 1932, and who actively espoused Smetana's legacy, and of other Czech and foreign artists who met in Jabkenice.

The paper will attempt to present Havlín's projects in interwar Jabkenice as constructing a site for the memory of Bedřich Smetana's life and work that is simultaneously infused with the actualizing identity-forming contents of a loyal, committed Czechoslovak republicanism. It reconstructs Havlín's ideological background and the values that his individual projects are supposed to carry and transmit, and the strategies of their mutual interconnection of meaning. The main focus will be on the position that Bedřich Smetana holds in this network of signifiers and the ways in which he is invoked.

Ladislav FUTTERA je asistentem na Katedře českého jazyka a literatury Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity Liberec, doktorandem Ústavu germánských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a pedagogem Gymnázia Dr. Josefa Pekaře v Mladé Boleslavi, externě se podílí na práci Germanoboheimistického týmu na Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky. Odborně se zabývá českou a německou literaturou „dlouhého“ 19. století s důrazem na jejich interkulturní aspekty, v rámci grantového projektu *Libuše zpívá. Hudebnědramatická zpracování mytologického námětu ve středoevropské kultuře 17.–20. století* se věnoval německojazyčným operním libretům s postavou bájně kněžny Libuše. Problematika smetanovských ohlasů v Jabkenicích souvisí se zájmem o dějiny styků s Lužickými Srby v meziválečném Československu (např. studie *Naše lubuški v Jablkynicach: pobyty lužickosrbských dětí v Jabkenicích v letech 1931 a 1932 /2014/* či *Bjarnat Krawc v kontextech meziválečného Československa. Pokus o typologii /2020/*).

Ladislav FUTTERA is an assistant professor at the Department of Czech Language and Literature at the Faculty of Science, Humanities and Pedagogy of the Technical University of Liberec, a doctoral student at the Institute of Germanic Studies of the Faculty of Arts in Charles University, a teacher at the Dr. Josef Pekar Grammar School in Mladá Boleslav, and an external contributor to the Germanobohemistic team at the Institute for Czech Literature of the Czech Academy of Sciences. He is a specialist in Czech and German literature of the “long” 19th century with an emphasis on their intercultural aspects, within the framework of the grant project *Libuše Sings. Musico-Dramatic Adaptations of the Mythological Subject in Central European Culture between the 17th and 20th Centuries*. His research focuses on German-language opera librettos featuring the mythological figure of the mythical princess Libuše. The issue of “Smetanian” echoes in Jabkenice is related to the interest in the history of contacts with Lusatian Serbs in interwar Czechoslovakia (e.g. studies *Naše lubuški w Jablkynicach: pobyty lužickosrbských dětí v Jabkenicích v letech 1931 a 1932* /“Stays of Lusatian Serbian Children in Jabkenice in 1931 and 1932; 2014/ or *Bjarnat Krawc v kontextech meziválečného Československa. Pokus o typologii* /“Bjarnat Krawc in the Context of Interwar Czechoslovakia. An Attempt at Typology”; 2020/).

Ladislav FUTTERA, Technická univerzita Liberec
ladislav.futtera@tul.cz

**Matthias HERRMANN: Ludwig Hartmann (1836–1910),
Verfasser von Smetana-Schriften und Opern-Übersetzer /
Ludwig Hartmann (1836–1910), author of Smetana writings
and opera translator / Ludwig Hartmann (1836–1910), autor
spisů o Smetanovi a operní překladatel**

Der 1836 in Neuss (Nordrhein-Westfalen) geborene Ludwig Hartmann stammte aus einem musikalischen Elternhaus. Früh wurde er am berühmten Leipziger Konservatorium ausgebildet. Bevor er sich 1859 in der sächsischen Residenzstadt niederließ, genoss er in Weimar den Unterricht von Franz Liszt. In Dresden wirkte Hartmann zunächst als Pianist, Komponist und Musikpädagoge. Seit den späten 1860er Jahren stand die Tätigkeit als Musikschriftsteller und Rezensent im Vor-

dergrund. Er berichtete in Tageszeitungen und Fachzeitschriften über das zeitgenössische Musikleben und wurde international als kritische Instanz wahrgenommen.

Er übersetzte französische, italienische, portugiesische und tschechische Opernlibretti und trug dazu bei, dass ausländische Opern des 19. Jahrhunderts an deutschsprachigen Bühnen aufgeführt und rezipiert werden konnten. Dazu zählen Smetanas „Die verkaufte Braut“ (deutsche Erstaufführung: Wien 1893) und „Der Kuß“ (deutsche Erstaufführung: Hamburg 1895).

Für den Leipziger Verlag Hermann Seemann Nachfolger verfasste Hartmann Opernführer, darunter über Smetana: 1901 „Die verkaufte Braut“ (Nr. 55) und 1902 „Der Kuss“ (Nr. 102). Aus den Texten wird die Wertschätzung des „urecht czechische[n] Komponist[en]“ mit „echt nationale[m] Empfinden“ (Nr. 55, S. 5) deutlich. Im Vortrag geht es um die Person Hartmanns aus biographischer, kompositorischer und publizistischer Sicht sowie um seine Einschätzung von Smetanas musikdramatischem Œuvre.

Ludwig Hartmann, born in Neuss (North Rhine-Westphalia) in 1836, came from a musical family. He was educated at the famous Leipzig Conservatory at an early age. Before settling in the Saxon royal seat in 1859, he took lessons from Franz Liszt in Weimar. In Dresden, Hartmann initially worked as a pianist, composer and music teacher. From the late 1860s, he focussed on his work as a music writer and reviewer. He reported on contemporary musical life in daily newspapers and specialist journals and was recognised internationally as a critical authority.

He translated French, Italian, Portuguese and Czech opera libretti and helped to ensure that foreign operas of the 19th century could be performed and received on German-speaking stages. These include Smetana's *The Bartered Bride* (German première: Vienna 1893) and *The Kiss* (German première: Hamburg 1895).

Hartmann wrote opera guides for the Leipzig publisher Hermann Seemann Nachfolger, including ones on Smetana: *The Bartered Bride* (No. 55) in 1901 and *The Kiss* (No. 102) in 1902. The texts clearly show his appreciation of the “true Czech composer” with “genuine national feelings” (No. 55, p. 5). The paper deals with Hartmann as a person from a biographical, compositional and journalistic perspective as well as his assessment of Smetana's musico-dramatic oeuvre.

Ludwig Hartmann se narodil v roce 1836 v Neussu (Severní Porýní-Vestfálsko) a pocházel z hudební rodiny. V raném věku získal vzdělání na slavné konzervatoři v Lipsku. Než se v roce 1859 usadil v saském královském sídle, byl žákem ve Výmaru Franze Liszta. V Drážďanech Hartmann zpočátku působil jako klavírista, skladatel a učitel hudby. Od konce 60. let 19. století se zaměřil na práci hudebního publicisty a recenzenta. V denících a odborných časopisech referoval o soudobém hudebním životě a byl mezinárodně uznávanou kritickou autoritou.

Překládal francouzská, italská, portugalská a česká operní libreta a zasloužil se o to, že zahraniční opery 19. století mohly být uváděny a přijímány na německy mluvících scénách. Patří k nim Smetanova *Prodaná nevěsta* (německá premiéra: Vídeň 1893) a *Hubička* (německá premiéra: Hamburk 1895).

Pro lipského nakladatele Hermann Seemann Nachfolger napsal Hartmann operní průvodce, mimo jiné o Smetanovi: *Prodaná nevěsta* (č. 55) v roce 1901 a *Hubička* (č. 102) v roce 1902. Z textů je zřejmé, že oceňuje „pravého českého skladatele“ s „opravdovým národním cítěním“ (č. 55, s. 5). Příspěvek se zabývá Hartmannem jako osobností z hlediska životopisného, skladatelského a publicistického, a jeho hodnocením Smetanova hudebně-dramatického díla.

Matthias HERRMANN, Mitglied im Dresdner Kreuzchor (1966–1972), Studium an der Universität Leipzig, dort auch Promotion und Habilitation. Wirkte in Dresden an der Sächsischen Landesbibliothek (Musiksammlung), am Sächsischen Tageblatt (Kulturredaktion) und seit 1986 an der Hochschule für Musik Carl Maria von Weber: zunächst am Heinrich-Schütz-Archiv und 1993–2021 als Professor am Institut für Musikwissenschaft.

Veröffentlichungen zur Musikgeschichte des 15.–20. Jahrhunderts: Herausgeber der *Dresdner Schriften zur Musik*, der *Schriften des Dresdner Kreuzchores* und der *Sächsischen Studien zur älteren Musikgeschichte*.

Bücher über Martin Flämig, Wilfried Krätzschmar, Rudolf Mauersberger, Günter Raphael, Max Reger, Arnold Schönberg, Peter Schreier, Erwin Schulhoff, Heinrich Schütz, Giuseppe Sinopoli, Lothar Voigtländer, Johann Walter und Manfred Weiss sowie: *Dresden und die avancierte Musik im 20. Jahrhundert* (I–III), *Die Dresdner Kirchenmusik im 19./20. Jahrhundert*, *Märchenoper – ein europäisches Phänomen*, *Musik im mittelalterlichen Dresden*.

Matthias HERRMANN, a member of the Dresden Kreuzchor (1966–1972), studied at the University of Leipzig, where he also gained his doctorate and habilitation. He worked in Dresden at the Saxon State Library (music collection), at the Sächsisches Tageblatt (cultural editorial office) and since 1986 at the Carl Maria von Weber University of Music, first at the Heinrich Schütz Archive and in 1993–2021 as professor at the Institute of Musicology.

Publications on the history of music of the 15th–20th centuries: editor of the *Dresdner Schriften zur Musik*, the *Schriften des Dresdner Kreuzchores* and the *Sächsischen Studien zur älteren Musikgeschichte*.

Books on Martin Flämig, Wilfried Krätzschmar, Rudolf Mauersberger, Günter Raphael, Max Reger, Arnold Schönberg, Peter Schreier, Erwin Schulhoff, Heinrich Schütz, Gioseppe Sinopoli, Lothar Voigtländer, Johann Walter and Manfred Weiss as well as: *Dresden und die avancierte Musik im 20. Jahrhundert (I–III)*, *Die Dresdner Kirchenmusik im 19./20. Jahrhundert*, *Märchenoper – ein europäisches Phänomen*, *Musik im mittelalterlichen Dresden*.

Matthias HERRMANN, člen drážďanského Kreuzchoru (1966–1972), studoval na univerzitě v Lipsku, kde také získal doktorát a habilitaci. Pracoval v Drážďanech v Saské státní knihovně (hudební sbírka), v Sächsisches Tageblatt (kulturní redakce) a od roku 1986 na Hochschule für Musik Carl Maria von Webers: nejprve v Archivu Heinricha Schütze a v letech 1993–2021 jako profesor na Ústavu hudební vědy.

Publikace k dějinám hudby 15.–20. století, editor *Dresdner Schriften zur Musik*, *Schriften des Dresdner Kreuzchores* a *Sächsischen Studien zur älteren Musikgeschichte*.

Knihy o Martinu Flämigovi, Wilfriedu Krätzschmarovi, Rudolfu Mauersbergerovi, Günteru Raphaelovi, Maxu Regerovi, Arnoldu Schönbergovi, Peteru Schreierovi, Erwinu Schulhoffovi, Heinrichu Schützovi, Gioseppe Sinopolim, Lotharu Voigtländerovi, Johannu Walterovi a Manfredu Weissovi a dále: *Dresden und die avancierte Musik im 20. Jahrhundert (I–III)*; *Die Dresdner Kirchenmusik im 19./20. Jahrhundert*; *Märchenoper – ein europäisches Phänomen*; *Musik im mittelalterlichen Dresden*.

Matthias HERRMANN, Hochschule für Musik Carl Maria von Weber
Dresden
herrmandresden@web.de

Martin HRDINA: Vrchlického Smetana / Vrchlický's Smetana

Vztah k Bedřichu Smetanovi je pro badatele o díle Jaroslava Vrchlického na první pohled spíše marginální položkou – k dispozici jsou dvě osobní svědectví o Vrchlického názorech na Smetanovu hudbu a hrstka příležitostných básní. Jedná se však o texty vzniklé v rozsahu dvaceti let – od Smetanova úmrtí po vztyčení jeho prvního pomníku v Hořicích –, během nichž se znatelně proměnilo Vrchlického společenské postavení a jeho vztah k národnímu kolektivu. V příspěvku se zaměřuji jak na analýzu textů, jimiž se Vrchlický vrátil ke Smetanovi a jeho dílu, tak na způsob, jakým autor s těmito texty dále zacházel, tj. vřazoval je do různých knih svých básní. Vrchlický vnímal Smetanu zprvu optikou umělectví (v kontroverzním domácím přijetí jeho hudby spatřoval obdobu odmítavých reakcí na jeho vlastní texty), až během devadesátých let posunul do popředí vztah jeho hudby k českému národu. Pozornost si ale zaslouží i traktování hudebního skladatele jako básníka, tedy jistá „literarizace“ Smetany, vycházející zřejmě z jeho programní hudby a posouvající ji – ať vědomě, či nevědomky – do středu pozornosti. Tato hudba se také potkávala s některými texty Vrchlického v kultovním prostoru Národního divadla. Chtěl bych se také pokusit ukázat, že pro něho mohla být tvůrčím impulzem dříve, než byla široce společensky akceptována – snad už za pobytu v Itálii. V kosmopolitně založeném díle však musela tato možná inspirace zůstat skryta.

The relationship to Bedřich Smetana is, at first glance, a rather marginal item for scholars of Jaroslav Vrchlický's work – there are two personal testimonies about Vrchlický's views on Smetana's music and a handful of occasional poems. However, these are texts written over a period of twenty years – from Smetana's death to the erection of his first monument in Hořice – during which Vrchlický's social position and his relationship to the national collective changed noticeably. In this paper, I focus both on the analysis of the texts through which Vrchlický returned to Smetana and his work, and on the way the author continued to treat these texts, i.e. by incorporating them into various books of his poems. Vrchlický initially perceived Smetana through the lens of an artist (he saw the controversial domestic reception of his music as analogous to the rejection of his own texts), and only during the 1890s did he bring the relationship of his music to the Czech nation to the fore. However, the treatment of the composer as a poet

also deserves attention, i.e. a certain “literarisation” of Smetana, which probably stems from his programmatic music and moves it – whether consciously or unconsciously – into the centre of attention. This music also met some of Vrchlický’s texts in the cult space of the National Theatre. I would also like to try to show that it may have been a creative impulse for him before it was widely socially accepted – perhaps as early as his time in Italy. In a cosmopolitan work, however, this possible inspiration must have remained hidden.

Martin HRDINA, literární historik a editor, je vědeckým pracovníkem Ústavu pro českou literaturu AV ČR v Praze. Zabývá se literaturou 19. a 20. století. Je autorem monografie *Mezi ideálem a nahou pravdou* (2015), mapující počátky českých diskusí o literárním realismu, a k vydání připravil korespondenci Irmy Geisslové a Sofie Podlipské (*Šeřík a růže*, 2017). Od roku 2013 se podílí na organizaci plzeňských mezioborových symposií a s historiky, kunsthistoriky i hudebními vědci spolupracoval také v rámci kolektivních výzkumů zaměřených například na rezonanci *Rukopisů královédvorského a zelenohorského* v české kultuře, na roli míst paměti v procesu formování moderního českého národa nebo naposled na autonomizaci českého umění proběhlou ve druhé polovině 19. století.

Martin HRDINA, literary historian and editor, is a research fellow at the Institute for Czech Literature of the CAS in Prague. His research focuses on 19th- and 20th-century literature. He is the author of the monograph *Mezi ideálem a nahou pravdou* (“Between the Ideal and Naked Truth”) (2015), which traces the beginnings of Czech discussions on literary realism, and he has prepared for publication the correspondence between Irma Geisslová and Sofia Podlipská *Šeřík a růže* (“Lilac and Rose”, 2017). Since 2013, he has been involved in the organisation of interdisciplinary symposia in Plzeň, and has also collaborated with historians, art historians and music scholars in collective research focused, for example, on the resonance of the *Manuscripts of Dvůr Králové and Zelená Hora* in Czech culture, the role of sites of memory in the process of the formation of the modern Czech nation, and, most recently, the autonomization of Czech art in the second half of the 19th century.

Martin HRDINA, Ústav pro českou literaturu AV ČR
hrdina@ucl.cas.cz

Vjera KATALINIĆ: The Operas of Smetana and Other Czech Composers on the Stage of the Croatian National Theatre (1870–1902) and Their Importance in the Formation of the National and Slavic Repertoire / Smetanovy a další české opery na scéně Chorvatského národního divadla (1870–1902) a jejich význam pro formování národního a slovanského repertoáru

In 1870, the Zagreb National Theatre was able to establish its own opera department. Previously, only itinerant companies had been responsible for these popular stage performances, mostly in Italian or German. Thus, Ivan Zajc (1832–1914), the new opera director brought from Vienna, had to develop not only the ensemble, but also to establish the standard operatic repertoire in Croatian, as well as to compose national operas himself. Even though he was a fan of Verdi (Zajc studied composition in Milan) and favoured the Italian operatic repertoire, he was aware that Slavic operas of quality were important for his programmatic task. Already in 1873, Smetana's *Bartered Bride* was performed with great success. The new staging of this piece took place in 1894 (after the 1889–1894 period, during the first closure of the opera), and in the next year Smetana's *The Kiss* and *Dalibor* were performed for the Zagreb audiences. Comic operas by V. Hřímálý and V. Blodek featured as well.

In this paper, the conditions around the translation of the libretti, the staging and performances of these operas will be discussed, as well as the reception of the critics/audiences and the atmosphere of the Croatian and Slavic enthusiasm around the theatre.

V roce 1870 se záhřebskému Národnímu divadlu podařilo založit operní oddělení. Předtím tato populární jevištní představení hrály pouze kočovné společnosti, většinou v italštině nebo němčině. Ivan Zajc (1832–1914), nový operní ředitel přivezený z Vídně, tak musel nejen rozvinout soubor, ale také vytvořit standardní operní repertoár v chorvatštině a zároveň sám komponovat národní opery. Přestože byl obdivovatelem Verdiho (Zajc studoval skladbu v Miláně) a upřednostňoval italský operní repertoár, uvědomoval si, že pro jeho programový úkol jsou důležité kvalitní slovanské opery. Již v roce 1873 byla s velkým úspěchem provedena Smetanova *Prodaná nevěsta*.

K novému nastudování tohoto díla došlo v roce 1894 (po období 1889–1894, v době prvního uzavření opery) a v následujícím roce se záhřebskému publiku představily Smetanovy opery *Hubička* a *Dalibor*. Kromě toho se hrály i komické opery V. Hřimalého a V. Blodka.

V příspěvku budou rozebrány okolnosti kolem překladu libret, inscenování a uvádění těchto oper, recepce kritiky/posluchačů a atmosféra chorvatského a slovanského nadšení kolem divadla.

Vjera KATALINIĆ studied in Zagreb (musicology, violin; BA and MA in musicology), Ph.D. in musicology (Universität Wien, with Theophil Antonicek); DAAD scholarship in Berlin (Freie Universität, with Rudolf Stephan); scientific advisor and director at the Institute for the History of Croatian Literature, Theatre and Music, Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb; full professor at the University of Zagreb, Music Academy, president of the Croatian Musicological Society (2007–2013; 2019–). Fields of her interest include musical culture in the 18th and 19th centuries, the mobility of music and musicians and their connections, as well as music archives in Croatia. She has published five books and some 250 articles; she has also (co-)edited 11 anthologies, seven monograph editions and eight music scores.

Vjera KATALINIĆ studovala v Záhřebu (hudební věda, housle; bakalářský a magisterský obor hudební věda), doktorát z hudební vědy (Universität Wien, u Theophila Antonicka); stipendium DAAD v Berlíně (Freie Universität, u Rudolfa Stephana); vědecká poradkyně a ředitelka Ústavu pro dějiny chorvatské literatury, divadla a hudby Chorvatské akademie věd a umění v Záhřebu; řádná profesorka na Hudební akademii Univerzity v Záhřebu, předsedkyně Chorvatské muzikologické společnosti (2007–2013; 2019–). Oblastmi jejího zájmu jsou hudební kultura v 18. a 19. století, mobilita hudby a hudebníků a jejich spojnice, jakož i hudební archivy v Chorvatsku. Publikovala pět knih, přibližně 250 článků; (spolu)editovala 11 sborníků, sedm monografických edic a osm hudebnin.

Vjera KATALINIĆ, Croatian Academy of Sciences and Arts Zagreb
vjkatalinic@gmail.com

Pavel KODÝTEK: From National Monument to a Bridge between Nations: Meanings of Smetana's *Má vlast* on the Brink of the New Republic / Od národního monumentu k mostu mezi národy: Významy Smetanovy *Mé vlasti* na prahu nové republiky

The Smetana celebrations in 1924 are widely recognized in scholarly discourse as the pinnacle of the composer's cult, symbolizing a deep respect for the "genius composer" and the fervent patriotism among the citizens of the newly established state.

In my paper I aim to broaden this perspective by exploring the range of meanings that Smetana's music took on at the brink of the new republic. The focus will be on the *Má vlast* (My Country) cycle, which, in 1924, was performed over a hundred times across different regions of Czechoslovakia. Drawing on contemporary discourse and sources, the paper seeks to offer a more refined exploration of the interpretations and resonances of the selected performances. In addition to Václav Talich's monumentalized version in Prague and performances by Czech amateur or military bands in smaller towns, the analysis will also explore the cycle's inclusion in concert programmes of German-speaking musicians in the Czechoslovak borderlands.

Smetanovy oslavy v roce 1924 jsou v odborném diskurzu považovány za vrchol skladatelské kultury, který symbolizuje hlubokou úctu ke „geniálnímu skladateli“ a vroucí vlastenectví občanů nově vzniklého státu.

Ve svém příspěvku si kladu za cíl rozšířit tuto perspektivu zkoumáním celé škály významů, které Smetanova hudba na prahu nové republiky nabyla. Zaměřuji se přitom na cyklus *Má vlast*, který byl v roce 1924 proveden více než stokrát v různých regionech Československa. Na základě dobového diskurzu a pramenů se příspěvek snaží nabídnout sofistikovanější zkoumání interpretací a ohlasů vybraných představení. Kromě monumentalizované verze Václava Talicha v Praze a provedení českými amatérskými či vojenskými kapelami v menších městech se analýza bude zabývat také zařazením cyklu do koncertních programů německy mluvících hudebníků v československém pohraničí.

Pavel KODÝTEK, a graduate economist, was driven to study musicology by his long-standing passion for music. At the beginning of

2024, he successfully completed his Master's degree at Charles University. His domain is the musical culture of the late 19th and early 20th centuries. His diploma thesis investigated the political aspects of the 1924 Smetana celebrations. At the "Sounding Habsburg" conference in New York in 2022, he presented a paper analyzing Mahler's view of Smetana. He also deals with early music. Along with Lenka Hlávková, he authored a study on late medieval *cantiones*, which is scheduled for publication in 2024.

Pavla KODÝTKA, vystudovaného ekonoma, přivedla ke studiu muzikologie jeho dlouholetá vášeň pro hudbu. Na začátku roku 2024 úspěšně dokončil magisterské studium na Univerzitě Karlově. Jeho doménou je hudební kultura konce 19. a počátku 20. století. Ve své diplomové práci se zabýval politickými aspekty Smetanových oslav v roce 1924. Na konferenci „Sounding Habsburg“ v New Yorku v roce 2022 přednesl příspěvek analyzující Mahlerův pohled na Smetanu. Zabývá se také starou hudbou. Spolu s Lenkou Hlávkovou je autorem studie o pozdně středověkých *cantiones*, jejíž vydání je plánováno na rok 2024.

Pavel KODÝTEK, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy
kodytekpraha@gmail.com

Severin KOLB: Realism and Nationalism as International Movements around 1848. Parallels in the Œuvres of Joachim Raff and Bedřich Smetana / Realismus a nacionalismus jako mezinárodní hnutí kolem roku 1848. Paralely v díle Joachima Raffa a Bedřicha Smetany

During the years 1848/49, which the historian Christopher Clark recently referred to as the "Revolutionary Spring" in his groundbreaking study of the same name, a wave of political awakening swept Europe's cities. Among these Prague and Stuttgart, where the politically socialized twenty-somethings Joachim Raff (1822–1882) and Bedřich Smetana spent most of their time in these key years of European history, were not unaffected. National enthusiasm pervades the œuvres of both composers, who also have a common biographical point of reference due to their proximity to Franz Liszt.

One of the most important intellectual and aesthetic discourses of the pre- and post-revolutionary period is reflected both in Raff's and Smetana's politically charged works from the 1850s and 1860s: the emerging realism. The movement turned against an individualistic, allegedly feeble and self-obsessed romanticism, focused on the everyday life and was accompanied by an imperative to act pragmatically from the middle of society for society (in the sense of political realism typical of the time). Smetana's *Triumph-Symphonie* (1855) and Raff's monumental five-movement Symphony No. 1 *To the Fatherland*, op. 96 (1859–1861) are telling witnesses to this development, as are their operas, such as the latter's *König Alfred* (1848–1851) and Smetana's first collaboration with Karel Sabina, *Braniboři v Čechách* (1862–1863). These works shed light on a formative phenomenon of the 1850s and 1860s, which was later overshadowed by the discussions about socialist realism and the chauvinistic manifestations of nationalism.

V letech 1848–1849, která historik Christopher Clark nedávno ve své stejnojmenné průkopnické studii označil za „revoluční jaro“, se evropskými městy přehnala vlna politického obrození. Ani Praha a Stuttgart, kde v těchto klíčových letech evropských dějin trávili většinu času politicky socializovaní dvacátníci Joachim Raff (1822–1882) a Bedřich Smetana, nezůstaly nezasaženy. Národní nadšení postupuje tvorbou obou skladatelů, kteří mají díky blízkosti k Franzi Lisztovi i společný biografický referenční bod.

V Raffově i Smetanově politicky vyhocené tvorbě z 50. a 60. let 19. století se odráží jeden z nejdůležitějších intelektuálních a estetických diskurzů předrevolučního a porevolučního období – rodící se realismus. Toto hnutí se obracelo proti individualistickému, údajně slabému a do sebe zahleděnému romantismu, zaměřovalo se na každodennost a bylo provázáno imperativem pragmatického jednání ze středu společnosti pro společnost (ve smyslu politického realismu typického pro danou dobu). Smetanova *Triumfální symfonie* (1855) a Raffova monumentální pěťvětá *Symfonie č. 1 K vlasti*, op. 96 (1859–1861) jsou výmluvnými svědky tohoto vývoje, stejně jako jejich opery, například posledně jmenovaný *König Alfred* (1848–1851) a Smetanova první spolupráce s Karlem Sabinou, *Braniboři v Čechách* (1862–1863). Tato díla osvětlují formativní fenomén 50. a 60. let 19. století, který byl později zastíněn diskusemi o socialistickém realismu a šovinistickými projevy nacionalismu.

Severin KOLB studied musicology, religious studies and hermeneutics at the Universities of Zürich, Heidelberg and Cologne (Master's degree in 2016). He gained professional experience during internships at the Max Reger Institute (Karlsruhe), the Bohuslav Martinů Institute (Prague) and as a project assistant at the music department of the Zentralbibliothek Zürich. Since 2016, he has been on the board of the Joachim Raff Society and scientific director of the Joachim Raff Archive (opened in 2018). His dissertation *"The Wagner question". Joachim Raff's engagement with Richard Wagner in Weimar (1850–1856)* was awarded the Marta Walter Prize of the Swiss Music Research Society, and a digital edition of Raff's treatise *Die Wagnerfrage* is to be published at the end of 2024. Since 2022, he has been working as a research associate in the DFG long-term project "Digital Liszt Catalogue of Sources and Works" (University of Heidelberg, Goethe and Schiller Archive Weimar, SLUB Dresden).

Severin KOLB vystudoval muzikologii, religionistiku a hermeneutiku na univerzitách v Curychu, Heidelbergu a Kolíně nad Rýnem (magisterský titul v roce 2016). Odborné zkušenosti získal během stáží v Institutu Maxe Regera (Karlsruhe), Institutu Bohuslava Martinů (Praha) a jako projektový asistent v hudebním oddělení Zentralbibliothek Zürich. Od roku 2016 je členem správní rady Společnosti Joachima Raffy a vědeckým ředitelem Archivu Joachima Raffy (otevřen v roce 2018). Jeho disertační práce „Wagnerovská otázka“. *Angažmá Joachima Raffy ve Výmaru ve vztahu k Richardu Wagnerovi (1850–1856)*, která získala ocenění Marty Walterové Švýcarské společnosti pro výzkum hudby, a digitální edice Raffova pojednání *Die Wagnerfrage* má vyjít na konci roku 2024. Od roku 2022 se podílí jako vědecký pracovník na dlouhodobém projektu DFG „Digitální katalog Lisztových pramenů a děl“ (Univerzita Heidelberg, Goetheho a Schillerův archiv Výmar, SLUB Drážďany).

Severin KOLB, Joachim-Raff-Archiv, Lachen / DFG-Projekt LisztQWV,
SLUB Dresden
forschung@joachim-raff.ch

Lenka KRŮPKOVÁ: Smetanova recepcce pod tíhou komunistické ideologie / Smetana's Reception under the Weight of Communist Ideology

Póunorová hudební věda ústrojně převzala Nejedlého koncepci české hudby, v níž je jejím zakladatelem Bedřich Smetana stojící v čele tzv. pokrokové linie české hudby. Kult Nejedlého osobnosti v 50. letech 20. století ostatně předem vylučoval možnost prosazení jiné koncepce. Jeho vliv byl umocňován loajálními příznivci ve vedení Svazu československých skladatelů, jako byl např. Jaroslav Jiránek, v té době rovněž vědecký pracovník v Kabinetu Zdeňka Nejedlého ČSAV. Nejedlého upřednostnění operního a programního skladatele Smetany před Dvořákem, jehož vrcholnou tvorbu reprezentují díla symfonická a komorní, bylo rovněž zcela v souladu se ždanovovskými tezemi vyhlášenými v únoru 1948 a estetikou socialistického realismu. Podle nich je programní hudba vyšším vývojovým stupněm hudby symfonické a zárukou požadované sdělnosti uměleckého obsahu širším společenským masám. Aktuální vztah české kultury k Bedřichu Smetanovi se zrcadlí zejména v jubilejních letech, v nichž je od roku 1954 s desetiletými odstupy vyhlašován Rok české hudby. Po mohutných oslavách v roce 1954, nesoucí se v nejedlovském duchu, je pak nápadný útlum zájmu o Smetanu v roce 1964, tedy dva roky po Nejedlého smrti. Normalizační oslavy se však opět konají plně v duchu glorifikace smetanovského odkazu. Výchozími zdroji příspěvku jsou nejen oficiální publicistické příspěvky, polemiky či muzikologické studie, ale také „neoficiální“ interní diskuse v rámci Svazu československých skladatelů, tak jak byly zaznamenány ve stenografických zápisech z jejich jednání.

In the years following the 1948 Czechoslovak coup d'état, the nationwide musicology adopted Nejedlý's conception of Czech music, in which its founder Bedřich Smetana was at the forefront of the so-called progressive line of Czech music. The cult of Nejedlý's personality in the 1950s precluded the possibility of promoting any other conception. His influence was reinforced by loyal supporters in the leadership of the Association of Czechoslovak Composers, such as Jaroslav Jiránek, at that time also a researcher in the Zdeněk Nejedlý Cabinet of the Czechoslovak Academy of Music. Nejedlý's preference for the operatic and programmatic composer Smetana over Dvořák, whose peak output is represented by his symphonic and chamber works, was also entirely

in line with the theses of Ždanov announced in February 1948 and the aesthetics of socialist realism. According to them, programmatic music was a higher developmental stage of symphonic music and a guarantee of the desired communication of artistic content to the broader social masses. The current relationship of Czech culture to Bedřich Smetana is reflected especially in the jubilee years, in which the Year of Czech Music has been proclaimed since 1954, with ten-year intervals. After the massive celebrations in 1954, carried out in the Nejedlý spirit, there is a noticeable decline in interest in Smetana in 1964, two years after Nejedlý's death. However, the normalisation celebrations are again held entirely in the spirit of glorifying the Smetana legacy. The initial sources for this paper are not only official journalistic contributions, polemics or musicological studies, but also “unofficial” internal discussions within the Union of Czechoslovak Composers, as recorded in the stenographic minutes of their meetings.

Lenka KŘUPKOVÁ je docentkou na Katedře muzikologie Univerzity Palackého v Olomouci, kterou vedla v letech 2012 až 2022. V současné době zastává funkci proděkanky pro vědu na Filozofické fakultě UP v Olomouci. Hlavními oblastmi jejího badatelského zájmu jsou česká hudba 19. a 20. století (zejména dílo Vítězslava Nováka, Leoše Janáčka, Josefa Suka a J. B. Foerstera), hudební divadlo, sociologie hudby, hudba a politika. Publikovala řadu článků a šest knih.

Lenka KŘUPKOVÁ is an associate professor at the Department of Musicology at Palacký University in Olomouc, which she headed from 2012 to 2022. She currently holds the position of vice-dean for science at the Faculty of Arts of the University of Olomouc. Her main areas of research interest are Czech music of the 19th and 20th centuries (especially the works of Vítězslav Novák, Leoš Janáček, Josef Suk and J. B. Foerster), musical theatre, sociology of music, music and politics. She has published numerous articles and six books.

Lenka KŘUPKOVÁ, Univerzita Palackého v Olomouci
lenka.krupkova@upol.cz

Jana LASLAVÍKOVÁ: Smetanovské oslavy v Bratislave v roku 1924 a 1934. Aktéri a kritici / Smetana Festivals in Bratislava in 1924 and 1934: The Actors and the Critics

Cieľom príspevku je ponúknuť kritickú reflexiu dvoch tzv. smetanovských cyklov, ktoré sa konali v Slovenskom národnom divadle (SND) v Bratislave pri príležitosti osláv Smetanovho výročia v roku 1924 a 1934, t. j. v období, počas ktorého sa na Slovensku kreovali profesionálne slovenské hudobné inštitúcie. Jednou z najvýznamnejších bolo aj SND, ktoré svoju činnosť zahájilo 1. marca 1920, a ktoré v rámci smetanovských cyklov po prvýkrát uviedlo na Slovensku kompletnú skladateľovu opernú tvorbu.

V roku 1924 bola prioritou štátnej politiky propagácia Bedřicha Smetany prostredníctvom uvádzania a vydávania jeho diel, ako aj organizovaním prednášok o jeho živote. V Bratislave mala postava zakladateľa českej národnej hudby prispieť k poslovenčeniu pôvodne nemecko-maďarského mesta a opera SND bola jedným z nástrojov k dosiahnutiu tohto cieľa. Z dôvodu nedostatku slovenských hudobných kritikov dominovali medzi autormi propagačných textov hlavné postavy českej hudobnej kritiky a obsah ovplyvnila idea čechoslovakizmu, zdôrazňujúca Smetanov prínos pre budovanie (česko)slovenskej hudobnej tvorby. Zároveň sa z radov slovenských intelektuálov ozývali hlasy po „slovenskom Smetanovi“, rozumej tvorcovi slovenskej národnej opery.

Iný charakter malo usporiadanie smetanovského cyklu v roku 1934, ktoré svojimi odbornými recenziami obsiahol prvý slovenský muzikológ Ivan Ballo. Ako žiak Dobroslava Orla a Vladimíra Helferta nadviazal na českú estetickú školu. Vďaka účasti na popredných európskych hudobných festivaloch mal rozhľad o svetovom dianí a vnímal potrebu zvyšovania úrovne slovenskej hudobnej kultúry. Vo svojich kritikách preto akcentoval dôležitosť profesionalizácie operného súboru SND pri naštudovaní Smetanovej tvorby a posunul diskusiu o jej dôležitosti z roviny ideologickej do kompozičnej.

The aim of this paper is to offer a critical reflection on two so-called Smetana cycles that took place at the Slovak National Theatre (SND) in Bratislava on the occasion of the celebrations of Smetana's anniversary in 1924 and 1934, i.e. in the period during which professional Slovak musical institutions were being created in Slovakia. One of the most

important of these was the Slovak National Theatre, which began its activities on 1 March 1920 and which, as part of the Smetana Cycles, performed the composer's complete operatic output in Slovakia for the first time.

In 1924, the promotion of Bedřich Smetana through the performance and publication of his works, as well as the organisation of lectures on his life, was a priority of state policy. In Bratislava, the figure of the founder of Czech national music was to contribute to the gentrification of the formerly German-Hungarian city, and the opera of the Slovak National Theatre was one of the tools to achieve this goal. Due to the lack of Slovak music critics, the authors of the promotional texts were dominated by the main figures of Czech music criticism, and the content was influenced by the idea of Czechoslovakism, emphasising Smetana's contribution to the building of (Czecho)Slovak music. At the same time, there were voices from among Slovak intellectuals calling for a "Slovak Smetana", i.e. a creator of Slovak national opera.

The arrangement of the Smetana cycle in 1934 was of a different character, which the first Slovak musicologist, Ivan Ballo, covered with his expert reviews. As a pupil of Dobroslav Orlo and Vladimír Helfert, he followed the Czech aesthetic school. Thanks to his participation in leading European music festivals, he had an overview of world events and perceived the need to raise the level of Slovak musical culture. In his critiques he therefore emphasised the importance of the professionalisation of the opera company of the Slovak National Theatre in the staging of Smetana's works and shifted the discussion of its importance from the ideological to the compositional level.

Jana LASLAVÍKOVÁ, absolventka muzikológie na Univerzite Komenského v Bratislave. Vo svojej dizertačnej práci sa venovala dejinám Mestského divadla v Prešporke v rokoch 1886–1920, pričom nadviazala na výskumy historikov o kolektívnych identitách a pamäti mesta. V rámci svojho postdoktorandského štúdia absolvovala štvormesačné programy na Inštitúte kultúrnych štúdií a dejín divadla Rakúskej akadémie vied v rokoch 2017 a 2019. V roku 2016 spolupracovala s Galériou mesta Bratislavy na príprave výstavy o Mestskom divadle v Prešporke. V súčasnosti pôsobí v Slovenskej akadémii vied v Bratislave na Historickom ústave. Vo svojom výskume sa zameriava na nemecky hovoriace provinčné divadlá v 18. a 19. storočí v kontexte kultúrnych, sociálnych a historických zmien v živote miest. Je autorkou publikácie *Mestské*

divadlo v Prešporoku na konci 19. storočia. Medzi provinciou a metropolou (Bratislava, 2020).

Jana LASLAVÍKOVÁ is a graduate of musicology at Comenius University in Bratislava. In her dissertation she focused on the history of the Municipal Theatre in Pressburg between 1886 and 1920, building on the research of historians on collective identities and memory of the city. As part of her postdoctoral studies, she completed four-month programmes at the Institute of Cultural Studies and Theatre History of the Austrian Academy of Sciences in 2017 and 2019. In 2016, she collaborated with the City Gallery of Bratislava on the preparation of an exhibition on the Municipal Theatre in Pressburg. She is currently working at the Slovak Academy of Sciences in Bratislava at the Historical Institute. Her research focuses on German-speaking provincial theatres in the 18th and 19th centuries in the context of cultural, social and historical changes in urban life. She is the author of *Urban Theatre in Pressburg at the End of the 19th Century. Between Province and Metropolis* (Bratislava, 2020).

Jana LASLAVÍKOVÁ, Slovenská akadémia vied
jana.laslavikova@gmail.com

Michaela MOJŽIŠOVÁ: Nevesta do koča aj do voza. Interpretáčn
á tradícia *Predanej nevesty* na slovenských operných
scénách / *The Bride to the Carriage and to the Chariot. The Per-*
formance Tradition of *The Bartered Bride* on Slovak Opera Stages

Od zrodu slovenského profesionálneho divadelníctva, datovaného vznikom Slovenského národného divadla (1920), je Smetanova *Predaná nevesta* štatisticky najvúvážnejším titulom operných scén na Slovensku. Nechýbala v žiadnom z historických období či politických zriadení búrlivého 20. storočia; z programu sa nestratila ani po rozbití Československej republiky a vzniku Slovenského štátu v roku 1939 (neskôr Slovenská republika) a pozíciu repertoárovej stálice si udržala aj po rozdelení Československa a vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993. V jej kontinuálnej interpretačnej tradícii sa preto prirodzene museli odzrkadliť spoločensko-politické determinanty, ale tiež

estetické preferencie tej-ktorej doby. V zmysle tejto tézy sa predkladaná štúdia pokúša o vrstevnatý pohľad na metamorfózy Smetanovho diela, a to tak v ich dramaturgicko-ideovej ako i hudobno-inscenačnej rovine.

Since the birth of the Slovak professional theatre, dating from the establishment of the Slovak National Theatre (1920), Smetana's *The Bartered Bride* has been statistically the most frequently performed opera title in Slovakia. It was not absent from any of the historical periods or political systems of the turbulent 20th century; it was not lost from the programme even after the dissolution of Czechoslovakia and the establishment of the Slovak State in 1939 (later the Slovak Republic), and it retained its position as a repertoire staple even after the dissolution of Czechoslovakia and the establishment of the independent Slovak Republic in 1993. Therefore, its continuous performance tradition naturally had to reflect the socio-political determinants, but also the aesthetic preferences of the time. In the light of this thesis, the present study attempts to provide a layered view on the metamorphoses of Smetana's work, both in their dramaturgical-ideological as well as musical-performance level.

Michaela MOJŽIŠOVÁ absolvovala štúdium hudobnej vedy na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, v roku 2010 tu obhájila titul PhD. Venuje sa vedeckej a kritickej činnosti v oblasti operného divadla. Je autorkou monografií *Od Fausta k Orfeovi. Opera na Slovensku 1989 – 2009 vo svetle inscenačných poetik* (2011), *Napísal som maličkú opierku... Premeny komornej opery na Slovensku* (2018), *Peter Konwitschny. Bojovník proti mŕtvej opere/Peter Konwitschny. Ein Kämpfer gegen die tote Oper* (2022) a *Obrazy Romea Castellucciho* (2023), kapitol v kolektívnych monografiách *Súčasný slovenský divadlo v dobe spoločenských premien: pohľady na slovenské divadlo 1989 – 2015* (2017), *Dejiny slovenského divadla I., II.* (2018, 2020) a početných vedeckých štúdií. V rokoch 1998–2012 bola zamestnaná v Divadelnom ústave Bratislava, od roku 2012 pracuje v Ústave divadelnej a filmovej vedy CVU SAV. Od roku 2014 je hlavnou redaktorkou vedeckého časopisu *Slovenské divadlo*. Od roku 2022 je predsedníčkou Slovenského centra AICT, medzinárodnej asociácie divadelných kritikov.

Michaela MOJŽIŠOVÁ graduated in musicology at the Faculty of Arts of Comenius University in Bratislava, and in 2010 she defended her Ph.D. She is engaged in scientific and critical activity in the field of

opera theatre. She is the author of the monographs *Od Fausta k Orfeovi. Opera na Slovensku 1989–2009 vo svetle inscenačných poetík* (*From Faust to Orpheus. Opera in Slovakia 1989–2009 in the Light of Staging Poetics*; 2011), *Napísal som maličkú operku... Premeny komornej opery na Slovensku* (*I Wrote a Little Opera... Transformations of Chamber Opera in Slovakia*; 2018), *Peter Konwitschny. Bojovník proti mŕtvej opere/Peter Konwitschny. Ein Kämpfer gegen die tote Oper* (*Peter Konwitschny. Warrior against Dead Opera/Peter Konwitschny. Ein Kämpfer gegen die tote Oper*; 2022) and *Obrazy Romea Castellucciho* (*The Paintings of Romeo Castellucci*; 2023), chapters in the collective monographs *Současné slovenské divadlo v ére spoločenských proměn. Perspektívy slovenského divadla 1989–2015* (*Contemporary Slovak Theatre in the Era of Social Transformations: Perspectives on Slovak Theatre 1989–2015*; 2017), *Dějiny slovenského divadla I., II.* (*The History of Slovak Theatre I., II.*; 2018, 2020) and numerous scholarly studies. From 1998 to 2012 she was employed at the Theatre Institute Bratislava, and since 2012 she has been working at the Institute of Theatre and Film Science of the ARC SAS. Since 2014 she has been the editor-in-chief of the scientific journal *Slovenské divadlo* (*Slovak Theatre*). Since 2022 she has been the President of the Slovak Centre of IATC, an international association of theatre critics.

Michaela MOJŽIŠOVÁ, Centrum věd o umění Slovenské akademie věd
mojziszovci@gmail.com

Olga MOJŽIŠOVÁ: Bedřich Smetana – velryba v českém rybníce / Bedřich Smetana – the Whale in the Czech Pond

Tato metafora Augusta Wilhelma Ambrose z roku 1868 trefně vystihuje Smetanovu výjimečnost, kterou výrazně vnímali již jeho současníci. Ta spočívala nejen v mimořádnosti jeho děl, ale také ve všestrannosti jeho hudebních a společenských aktivit, jimiž dokázal budit pozornost, vyvolat protikladné reakce a významně rozvlnit hladinu domácího hudebního života. Stal se jeho nejvýraznější osobností a posléze uznaným tvůrcem národní hudby. Přesto některá jeho díla a některé jeho záměry nedošly pochopení a narážely také na omezené možnosti domácích hudebních poměrů. Mimořádné postavení si Smetanův odkaz podržel i v následujících dekádách, kdy žil již nezávisle na svém tvůrci. Významně spoluutvářel národní povědomí, zároveň však recepce Smetanovy

osobnosti a tvorby i vztah k jeho dílům v oblasti provozovací praxe procházely ještě dalším vývojem, který kulminoval v jubilejním roce 1924.

This metaphor by August Wilhelm Ambrose from 1868 aptly describes Smetana's exceptionalism, which was already strongly perceived by his contemporaries. This lay not only in the extraordinary nature of his works, but also in the versatility of his musical and social activities, with which he was able to arouse attention, provoke contradictory reactions and significantly stir the surface of domestic musical life. He became its most prominent personality and eventually a recognised creator of national music. Nevertheless, some of his works and some of his intentions did not reach understanding and also encountered the limited possibilities of domestic musical conditions. Smetana's extraordinary status was maintained in the following decades, when he lived independently of his creator. He was an important co-creator of the national consciousness, but at the same time the reception of Smetana's personality and works and the relationship to his works in the field of performance practice underwent yet another development, culminating in the jubilee year of 1924.

Olga MOJŽÍŠOVÁ vystudovala muzikologii a dějiny divadla na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze. Od r. 1979 pracuje v Národním muzeu – Českém muzeu hudby: 1979–1991 kurátorka v oddělení hudebního archivu, kde se mj. podílela na zpracování katalogů pozůstalosti A. Dvořáka a B. Smetany; 1992–2017 vedoucí Muzea Bedřicha Smetany; nyní zde působí jako vědecká pracovníce. Je autorkou jeho stálých expozic v Praze (1998, s Martou Ottlovou), v Památníku B. Smetany Jabkenicích (2003) včetně jejich katalogů a ve Smetanově památníku na Lamberku v Obříství (2007), zahraničních výstavních projektů *Liszt and Prague* (Budapešť 1999/2000) a *Smetana, Dvořák and Their Prague* (Bergen – Troidhaugen, 2000/2001, s Jarmilou Tauerovou). Od roku 2005 začala s Milanem Pospíšilem pracovat na přípravě kritické edice Smetanovy korespondence a od roku 2018 pracuje paralelně na kritické edici Smetanových deníků. Průběžně prezentuje výsledky svých smetanovských výzkumů na konferencích a v odborném tisku.

Olga MOJŽÍŠOVÁ studied musicology and history of theatre at the Faculty of Arts, Charles University in Prague. Since 1979 she has worked at the National Museum – Czech Museum of Music: 1979–1991

Curator of the Music Archive Department, 1992–2017 Head of the Bedřich Smetana Museum; now a researcher there. She is the author of its permanent exhibitions in Prague (1998, with Marta Ottlová), in the B. Smetana Memorial in Jabkenice (2003), including their catalogues, and in the Smetana Memorial at Lamberk in Obříství (2007), as well as the foreign exhibition projects *Liszt and Prague* (Budapest 1999/2000) and *Smetana, Dvořák and Their Prague* (Bergen – Troldhøgen, 2000/2001, with Jarmila Tauerová). In 2005, she began working with Milan Pospíšil on a critical edition of Smetana's correspondence, and since 2018 she has been working on a parallel critical edition of Smetana's diaries. She continuously presents the results of her Smetana research at conferences and in the professional press.

Olga MOJŽÍŠOVÁ, Národní muzeum – České muzeum hudby
olga.mojzisova@nm.cz

Martin NEDBAL & Marek PECHAČ: Reconstructing Jan Löwenbach's "American" Biography of Bedřich Smetana /
Rekonstrukce „americké“ biografie Bedřicha Smetany od Jana Löwenbacha

Jan Löwenbach was a prominent figure in early twentieth-century Czech musical culture. An influential expert on copyright law, Löwenbach was also active as an administrator of musical activities, music critic, music historian, and librettist. He contributed to major music journals, including *Hudební revue*, which he also edited in 1919–1920. Löwenbach published numerous studies about Smetana, including an edition of the correspondence between Smetana and Ludevít Procházka. In his work on Smetana, Löwenbach relied on his contacts with Smetana's personal acquaintances and their relatives, including Smetana's son-in-law Josef Schwarz and Procházka's son Boleslav.

After the Nazi occupation of Czechoslovakia, Löwenbach settled in New York. To promote the idea of the Czechs as a cultivated and democratic nation, Löwenbach wrote his Smetana biography in the mid-1940s and secured a contract from an American publisher, counting on a subsidy from the Czechoslovak government. Preparations for the book's publication continued after the end of the war but came to

a halt after the 1948 communist coup in Czechoslovakia. Without the subsidy, American publishers found the text too lengthy and cumbersome. The manuscript was never published, although it represents the earliest full biography of Smetana in English and one of the few complete scholarly biographies of the composer from the early twentieth century, one that occasionally polemicalizes with the views of earlier commentators, particularly Nejedlý. This paper discusses Löwenbach's importance for early twentieth-century Smetana research, the history of his "American" biography, and the editorial approaches to the forthcoming publication of the book.

Jan Löwenbach byl významnou osobností české hudební kultury počátku dvacátého století. Löwenbach byl vlivným odborníkem na autorské právo, působil také jako organizátor hudebních aktivit, hudební kritik, hudební historik a libretista. Přispíval do významných hudebních časopisů, včetně *Hudební revue*, kterou v letech 1919–1920 také redigoval. Löwenbach vydal řadu textů o Smetanovi, včetně edice korespondence mezi Smetanou a Ludevitem Procházkou. V těchto pracích se Löwenbach opíral o kontakty se skladatelovými osobními známými a jejich příbuznými, včetně Smetanova zetě Josefa Schwarze a Procházkova syna Boleslava.

Po nacistické okupaci Československa se Löwenbach usadil v New Yorku. Aby prosadil myšlenku Čechů jako kultivovaného a demokratického národa, napsal Löwenbach v polovině čtyřicátých let Smetanovu biografii a zajistil si smlouvu u amerického nakladatele, přičemž počítal s dotací od československé vlády. Přípravy na vydání knihy pokračovaly i po skončení války, ale po komunistickém puči v Československu v roce 1948 se zastavily. Bez dotace američtí nakladatelé shledali text příliš dlouhým a těžkopádným. Rukopis nebyl nikdy vydán, přestože představuje nejstarší úplný Smetanův životopis v angličtině a jednu z mála ucelených vědeckých biografii skladatele z počátku dvacátého století, která občas polemizuje s názory dřívějších komentátorů, zejména Nejedlého. Příspěvek pojednává o Löwenbachově významu pro výzkum Smetany na počátku dvacátého století, o historii jeho „americké“ biografie a o edičních přístupech k připravovanému vydání knihy.

Martin NEDBAL is Associate Professor of Musicology at the University of Kansas. He is the author of *Mozart's Operas and National Politics: Canon Formation in Prague from 1791 to the Present* (Cambridge Univer-

sity Press, 2023) and *Morality and Viennese Opera in the Age of Mozart and Beethoven* (Routledge, 2017). He is also the translator and editor of *The Published Theoretical Works of Leoš Janáček* (Editio Janáček, 2020).

Martin NEDBAL je profesorem hudební vědy na Kansaské univerzitě. Je autorem knihy *Mozart's Operas and National Politics: Canon Formation in Prague from 1791 to the Present* (Cambridge University Press, 2023) a *Morality and Viennese Opera in the Age of Mozart and Beethoven* (Routledge, 2017). Je rovněž překladatelem a editorem *Vydaných teoretických prací Leoše Janáčka* (Editio Janáček, 2020).

Marek PECHAČ is a Ph.D. student at the Palacký University, currently writing his dissertation entitled *Jan Löwenbach: A Life for Czech Music*. He also works at the Bohuslav Martinů Institute and is the co-editor of the *Bohuslav Martinů Complete Edition's* volume *Quadruple Concertos* (Bärenreiter Praha, 2018).

Marek PECHAČ je studentem doktorského studia na Univerzitě Palackého, v současné době píše disertační práci s názvem *Jan Löwenbach: Život pro českou hudbu*. Působí také v Institutu Bohuslava Martinů a je spolueditorem svazku *Quadruple Concertos*, jenž vyšel v rámci *Souborného vydání díla Bohuslava Martinů* (Bärenreiter Praha, 2018).

Martin NEDBAL & Marek PECHAČ, University of Kansas & Univerzita Palackého v Olomouci
mnedbal@ku.edu
marek.pechac01@upol.cz

Marta OTTLOVÁ: Role Bedřicha Smetany / The Roles of Bedřich Smetana

Pojem role v názvu příspěvku je záměrně přejat z divadelního oboru. Inspiračním zdrojem úvah se stala první verze scény komediantů z *Prodané nevěsty* s kupletem Principála. Ten – se zřejmou shakespearovskou aluzí („All the world's stage / And all the men and women merely players“; *Jak se vám líbí*) – zpívá o tom, že život je jen komedie. Zamýšlím se nad rolemi, které Smetana během svého života chtěl zaujímat, zaujímal a které mu byly přisuzovány.

The term “roles” in the title of the paper is deliberately taken from the theatrical field. The first version of the scene of the comedians from *The Bartered Bride* with the couplet was a source of consideration. The Principal – with obvious Shakespearean allusion (“All the world’s a stage / And all the men and women merely players”; *As You Like It*) – sings that life is just a comedy. I reflect on the roles Smetana wanted to take, did take and was given during his lifetime.

Marta OTTLOVÁ je muzikoložka, pedagožka a editorka. V letech 1965–1970 studovala hudební vědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, roku 1971 získala doktorský titul. Badatelsky je již od začátku své vědecké dráhy zaměřena nejvíce k české hudbě 19. století a smetanovské problematice. V letech 1971–1990 byla členkou české skupiny a redaktorkou mezinárodního projektu RILM. Od roku 1992 působila na Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Vedla přednášky a semináře k české a evropské hudbě 19. století, dějinám opery a libreta, recepci hudby 19. století. Ve středu jejího badatelského zájmu stojí Giacomo Meyerbeer, Bedřich Smetana a August Wilhelm Ambros.

Marta OTTLOVÁ is a musicologist, lecturer and editor. In 1965–1970 she studied musicology at the Faculty of Arts of Charles University in Prague, and in 1971 she received her doctorate. Since the beginning of her scientific career, her research has focused mostly on Czech music of the 19th century and Bedřich Smetana. In 1971–1990 she was a member of the Czech group and editor of the international project RILM. Since 1992 she has worked at the Institute of Musicology, Faculty of Arts, Charles University, where she gave lectures and seminars on Czech and European music of the 19th century, the history of opera and libretto, and the reception of 19th-century music. Her research focuses primarily on Giacomo Meyerbeer, Bedřich Smetana and August Wilhelm Ambros.

Marta OTTLOVÁ, muzikoložka
bulda.ottl@seznam.cz

Milan POSPÍŠIL: Smetanovy operní árie / Smetana's Operatic Arias

Smetanovy opery mají při vši rozrůzněnosti společný strukturní základ útvarů jako introdukce, recitativy, árie, duety, ansámby, sbory, balety a finále. Příspěvek se zaměřuje na árii, která v jeho operách představuje dominantní formu sólového zpěvu. Typy Smetanových árií odpovídají evropskému standardu druhé poloviny 19. století. Téměř výhradní postavení zaujímá jednovětá árie, a to zpravidla na půdorysu třídílné formy s reprízou. Jednovětá árie se u Smetany vyskytuje zejména v komických operách často také ve strofické formě jako preferovaná nositelka českého národního koloritu (píseň, ukolébavka, balada, pijácká). V áriích strofické formy se nejvíce projevuje návaznost na tradici opéra-comique a německé opery (singspielu). Smetana nicméně neopomíjel ani formu dvouvěté árie, spjaté jednoznačně s italskou operou. Dvouvětá árie byla v Evropě v 60. letech sice zcela na ústupu, avšak za specifických okolností (dramatická situace, příležitost k pěvecké prezentaci) ji Smetana dokázal efektivně využít. Proti áriím jsou volně formované hudební monology v menšině (jen ve vážných operách), a převažuje v nich ariosní zpěv nad deklamatorním. Ariosní části, resp. kratší árie se vyskytují též v rámci větších scénických komplexů.

Smetana svým dílem vědomě budoval českou národní operu. Měl přitom na mysli celek takové české kultury, která by byla nejen národně specifická, ale současně by integrovala podstatné projevy jinonárodních evropských kultur. Vzhledem k neexistenci předchozí souvislé české operní tradice usiloval o to, nabídnout pestrostí jednotlivých svých oper co nejvíce aktuálních typů tak, aby se ve své různorodosti a komplexnosti vyrovnala tradicím celoevropským. Tento Smetanův význam dokládá i provedená sonda do jeho operních árií.

Smetana's operas, for all their variety, have a common structural basis of formations such as introductions, recitatives, arias, duets, ensembles, choruses, ballets and finales. This paper focuses on the aria, which is the dominant form of solo singing in his operas. The types of Smetana's arias correspond to the European standard of the second half of the 19th century. The one-movement aria occupies an almost exclusive position, usually on the basis of a three-part form with reprise. The one-movement aria in Smetana's comic operas, in particular, is often also found in strophic form as the preferred bearer of Czech national

colour (song, lullaby, ballad, drinking song). In arias of strophic form, the continuity with the tradition of opéra-comique and German opera (singspiel) is most evident. However, Smetana did not neglect the form of the two-movement aria, clearly associated with Italian opera. Although the two-movement aria was on the decline in Europe in the 1860s, Smetana was able to use it effectively in specific circumstances (dramatic situation, opportunity for vocal presentation). Compared to arias, free-form musical monologues are in the minority (occurring only in serious operas), and arioso singing predominates over declamatory singing. Arioso sections or shorter arias also occur within larger stage complexes.

Smetana consciously built Czech national opera with his work. He had in mind a body of Czech culture that would not only be nationally specific, but at the same time would integrate the essential manifestations of other European cultures. Given the lack of a previous coherent Czech operatic tradition, he sought to offer as many actual types as possible in the variety of his individual operas, so that in their diversity and complexity they would be on a par with the European traditions. The importance of this in Smetana's work is evidenced by a probe into his operatic arias.

Milan POSPÍŠIL, muzikolog se zaměřením na dějiny hudby, zvláště opery 19. století (Meyerbeer, Dvořák, Smetana), knihovník, kurátor muzejních sbírek, odborný a vědecký pracovník, editor a překladatel. Studoval na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze obor dějiny a teorie hudby a na Ruhr-Universität Bochum hudební vědu. Pracoval v Ústavu pro hudební vědu (Ústavu teorie a dějin umění) na Československé akademii věd resp. Akademii věd České republiky, v Národním muzeu – Českém muzeu hudby – Muzeu Bedřicha Smetany a v Institutu umění – Divadelním ústavu v Praze.

V roce 1981 spoluzakládal festival Smetanovské dny a mezioborové sympozium k otázkám historie a kultury 19. století v Plzni, o deset let později, v roce 1991 byl jedním ze zakládajících členů Meyerbeer-Institutu se sídlem v Thurnau a členem jeho mezinárodního týmu editorů. V současné době je spolupracovníkem Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě a členem editorského týmu Korespondence Bedřicha Smetany.

Milan POSPÍŠIL is a musicologist with a focus on the history of music, especially 19th-century opera (Meyerbeer, Dvořák, Smetana); he is also a librarian, curator of museum collections, professional and scientific worker, editor and translator. He studied music history and theory at the Faculty of Philosophy of Charles University in Prague and musicology at the Ruhr-Universität Bochum. He worked at the Institute for Musicology (Institute of Theory and History of Art) at the Czechoslovak Academy of Sciences, the Czech Academy of Sciences, the National Museum – Czech Museum of Music – Bedřich Smetana Museum and the Institute of Art – Theatre Institute in Prague.

In 1981 he co-founded the Smetana Days festival and the interdisciplinary symposium on 19th-century history and culture in Pilsen, and ten years later, in 1991, he was one of the founding members of the Meyerbeer-Institut based in Thurnau and a member of its international team of editors. He is currently a Fellow of the Foundation for the History of Culture in Central Europe and a member of the editorial team of the Correspondence of Bedřich Smetana.

Milan POSPÍŠIL, Institut umění – Divadelní ústav
pospisil.milan.phdr@seznam.cz

Tomáš SLAVICKÝ: *Svatá Ludmila* Antonína Dvořáka a zapomenuté koncepty českých kulturních dějin / Antonín Dvořák's *Saint Ludmila* and Forgotten Concepts of Czech Cultural History

Oratorium *Svatá Ludmila*, premiérované v angličtině v Leedsu (1886), platí nejen za nejrozsáhlejší skladbu Antonína Dvořáka, ale také za světově nejznámější české oratorium. V Dvořákově tvorbě zaujímá mimořádné místo jako první případ, kdy autor dostal možnost vytvořit velkou vokální skladbu na námět podle vlastního výběru. Prosadil téma z české historie, jako libretistu oslovil předního dramatika své doby Jaroslava Vrchlického, a jak se sám vyjádřil, psal pak se záměrem představit historii svého národa světovému publiku. Za námět si zvolil klíčový historický moment dobrovolného přijetí křesťanství a vstupu Čechů do historického povědomí evropských národů. Centrální roli zde má kněžna Ludmila jako iniciátorka rozhodnutí, v posledním dějství se objeví postava arcibiskupa Metoděje a citát

písně *Hospodine pomiluj ny* ve funkci nositele tisícileté kontinuity jazyka a kultury. V historii „bojů o Dvořáka“ byl později *Svaté Ludmile* vytýkáán nedostatek národního citění. Argumentace se však většinou omezovala na zpětné vymáhání mladočeského pohledu na české kulturní dějiny, jak byl formulován Ernestem Denisem a do vznikající české muzikologie přenesen Zdeňkem Nejedlým.

Tento příspěvek se pokusí o pozornější pohled na historii Dvořákovy obeznámenosti s tématem, genezi libreta, otázku spolupráce s Jaroslavem Vrchlickým a Dvořákových požadavků na úpravy, a posléze na kompoziční práci s textem. Předmětem analytického zájmu bude promyšlená motivická práce, která hudebními prostředky vykládá nejednoznačná místa Vrchlického textu. Prvořadou pozornost si zaslouží kompoziční koncept použití citátu písně *Hospodine pomiluj ny* ve znění vydaném J. L. Zvonařem. Sledovány budou rovněž diskuse nad staročeskou duchovní písní jako nositelem kulturní identity, které intenzivně probíhaly v 70. a 80. letech 19. století.

The Oratorio *Saint Ludmila*, premièred in English in Leeds (1886), is not only Antonín Dvořák's most extensive composition, but also the world's most famous Czech oratorio. It occupies an extraordinary place in Dvořák's oeuvre as the first instance in which an author was given the opportunity to compose a large vocal work on a theme of his own choosing. He promoted a theme from Czech history, approached the leading dramatist of his time, Jaroslav Vrchlický, as librettist, and, as he himself put it, wrote with the intention of presenting the history of his nation to a world audience. He chose as his subject the key historical moment of the voluntary acceptance of Christianity and the entry of the Czechs into the historical consciousness of European nations. The central role is played by Princess Ludmila as the initiator of the decision, and in the last act the figure of Archbishop Methodius and the quotation of the song *Hospodine pomiluj ny* appear as bearers of the millennial continuity of language and culture. In the history of the "struggles over Dvořák", *Saint Ludmila* was later accused of lacking national feeling. The arguments, however, were mostly limited to a retrospective assertion of the Young Czech view of Czech cultural history as formulated by Ernest Denis and carried over into the emerging Czech musicology by Zdeněk Nejedlý.

This paper will attempt to take a closer look at the history of Dvořák's familiarity with the theme, the genesis of the libretto, the question of collaboration with Jaroslav Vrchlický and Dvořák's de-

mands for adaptations, and then the compositional work with the text. The subject of analytical interest will be the thoughtful motivic work that interprets the ambiguous places of Vrchlický's text by musical means. The compositional concept of the use of the quotation of the song "Lord have mercy on us" in the version published by J. L. Zvonař deserves primary attention. Discussions on the Old Czech sacred song as a carrier of cultural identity, which were intensively conducted in the 1870s and 1880s, will also be followed.

Tomáš SLAVICKÝ vystudoval hudební vědu v Praze (1996 Mgr., 2002 Ph.D.) a pracoval na muzikologickém pracovišti Akademie věd ČR (Ústav hudební vědy, poté Kabinet hudební historie Etnologického ústavu), od roku 2018 je zaměstnán jako kurátor a vědecký pracovník Národního muzea – Českého muzea hudby. Zaměřuje se na hudební kulturu českých zemí a střední Evropy v 17. – 20. století, dějiny české hudební diaspory a historii české duchovní písně v mezinárodních a mezioborových souvislostech. Účastnil se přípravy mezioborových projektů, zaměřených na historii Prahy (*Slovanský klášter Karla IV., Katedrála viditelná a neviditelná*) a hymnologii (*Fridrich Bridelius, Kramářské písně v brněnských fonděch*). V jubilejním roce sv. Ludmily (2022) se podílel na přípravě dvou výstav (*Svatá Ludmila – kněžna lidu milá; Kniha a závoj*).

Tomáš SLAVICKÝ graduated in musicology in Prague (1996 M.A., 2002 Ph.D.) and worked at the musicological department of the Academy of Sciences of the Czech Republic (Institute of Musicology, then the Cabinet of Music History of the Institute of Ethnology); since 2018 he has been employed as a curator and researcher at the National Museum – Czech Museum of Music. He focuses on the musical culture of the Czech lands and Central Europe in the 17th–20th centuries, the history of the Czech musical diaspora and the history of Czech sacred song in international and interdisciplinary contexts. He has participated in the preparation of interdisciplinary projects focusing on the history of Prague (*Slovanský klášter Karla IV., Katedrála viditelná a neviditelná*) and hymnology (*Fridrich Bridelius, Kramářské písně v brněnských fonděch*). In the Jubilee Year of St. Ludmila (2022), he participated in the preparation of two exhibitions (*Svatá Ludmila – kněžna lidu milá; Kniha a závoj*).

Tomáš SLAVICKÝ, Národní muzeum – České muzeum hudby
tomas.slavicky@nm.cz

Kelly St. PIERRE: Myths of Apotheosis in Smetana's *Libuše* and *Má vlast* / Mýtus apoteózy ve Smetanově *Libuši* a *Mé vlasti*

This conference paper explores a specific mythology concerning Bedřich Smetana and his works, first published by Vladimír Helfert in 1917. The myth claims that the musical material of Smetana's *Libuše* was so "tightly" and "organically" bound to the first movement of Smetana's *Má vlast* that "both works [were] united and inseparable," and their similarities even evidenced the composer's "need to supplement the operatic apotheosis of the nation" in *Libuše* "with a purely orchestral apotheosis" in *Má vlast*. The possibility that overlapping material in Smetana's output might prove its timelessness, transcendence, and uniquely Czech voice has proven attractive for many generations of scholars; today, it is difficult to find a study of Smetana that does not cite Helfert's writing.

This paper explores the ways Helfert's mythology – especially its political subtexts and inspiration from the writings of Zdeněk Nejedlý – continues to inform modern understandings of *Libuše* and *Má vlast*. Helfert carefully maneuvered in his publication to isolate Smetana from the influence of Wagner and the so-called "New German School," but embracing Smetana's inspiration from Wagner as an opportunity and not a problem opens up new understandings of *Libuše* as well as the opera's relation to *Vlast*. That is, Smetana might well have been pursuing an apotheosis as Helfert claimed, but in much more complicated and ambitious ways.

Konferenční příspěvek se zabývá specifickou mytologií týkající se Bedřicha Smetany a jeho díla, kterou poprvé publikoval Vladimír Helfert v roce 1917. Mýtus tvrdí, že hudební materiál Smetanovy *Libuše* byl tak „pevně“ a „organicky“ spjat s první větou Smetanovy *Mé vlasti*, že „obě díla [byla] spojená a neoddělitelná“, a jejich podobnost dokonce dokládá skladatelovu „potřebu doplnit operní apoteózu národa“ v *Libuši* „apoteózou čistě orchestrální“ v *Mé vlasti*. Možnost, že by překrývající se materiál ve Smetanově tvorbě mohl dokazovat jeho nadčasovost, transcendentnost a jedinečný český hlas, se ukázala být přitažlivou pro mnoho generací badatelů; dnes je obtížné najít studii o Smetanovi, která by necitovala Helfertův spis.

Tento příspěvek zkoumá, jak Helfertova mytologie (zejména její politické podtexty a inspirace spisy Zdeňka Nejedlého) nadále ovliv-

ňuje moderní chápání *Libuše* a *Mé vlasti*. Helfert ve své publikaci pečlivě manévroval, aby Smetanu izoloval od vlivu Wagnera a takzvané „nové německé školy“, ale přijetí Smetanovy inspirace Wagnerem jako příležitosti, nikoli problému, otevírá nové chápání *Libuše* i vztahu opery k *Vlasti*. To znamená, že Smetana možná usiloval o apoteózu, jak tvrdil Helfert, ovšem způsobem mnohem komplikovanějším a ambicióznějším.

Kelly ST. PIERRE works as an Associate Professor of Musicology at Wichita State University. Her research examines the roles of propaganda in shaping Czech music and its reception through the nineteenth and twentieth centuries. Her first book on this topic, *Bedřich Smetana: Myth, Music, and Propaganda*, was released in 2017 with the University of Rochester Press. Her newest book project, *Trauma and Memory in Czech Folksong Research*, focuses specifically on the emergence of ethnomusicology alongside notions of ethnic cleansing in twentieth-century Czechoslovakia. She was awarded a Fulbright Grant (2019–2020) as well as a position as a Researcher at the Center for Theoretical Studies in Prague (2020–2023) in support of this project. She has also published numerous articles and book chapters.

Kelly ST. PIERRE pracuje jako docentka hudební vědy na Státní univerzitě ve Wichitě. Ve svém výzkumu se zabývá rolí propagandy při formování české hudby a její recepci v průběhu devatenáctého a dvacátého století. Její první kniha na toto téma, *Bedřich Smetana: Myth, Music, and Propaganda*, vyšla v roce 2017 v nakladatelství University of Rochester Press. Její nejnovější knižní projekt, *Trauma and Memory in Czech Folksong Research* (Trauma a paměť ve výzkumu české lidové písně), se zaměřuje konkrétně na vznik etnomuzikologie ve spojitosti s etnickými čistkami v Československu 20. století. Na podporu tohoto projektu jí byl udělen Fulbrightův grant (2019–2020) a také místo výzkumné pracovnice v Centru pro teoretická studia v Praze (2020–2023). Publikovala také řadu článků a kapitol v knihách.

Kelly St. PIERRE, Wichita State University
kelly.stpierre@wichita.edu

Viktor VELEK: Vídeňský Čech František Pivoda / The Viennese Czech František Pivoda

Příspěvek mapuje Pivodovo šestnáctileté vídeňské období (září 1844–jaro 1860) z pohledu jeho aktivit v prostředí Čechů a Slovanů usazených v centru monarchie. Z hlediska hudební historiografie jde o úsek relativně málo prozkoumaný, naopak lépe zpracováno je jeho studium ve Vídni, působení na tamní majoritní německojazyčné hudební scéně, jeho výuka hudby ve šlechtických rodinách atd.

Do hudebního života slovanské menšiny ve Vídni se zapsal Pivoda v řadě oblastí. Při českém kostele Na Nábřeží (Am Gestade) působil jako varhaník, zpěvák a vytvořil zde cca stočlenné těleso složené z českých řemeslníků, dělníků a studentů – s tímto „prvním českým pěveckým spolkem ve Vídni“ vystupoval nejen při bohoslužbách, ale i na menších ryze českých besedách a též na velkolepě organizovaných slovanských besedách a bálech. Pro toto těleso také tvořil „na míru“ své skladby, náročnější opusy komponoval pro profesionální síly vystupující na velkých slovanských akcích.

Nelze pominout jeho organizační zásluhy na poli české hudební a divadelní scény ve Vídni, český tisk otiskoval jeho zprávy z Vídně. Příspěvek připomene i Pivodovy styky s dalšími významnými osobnostmi českovídeňské scény té doby (např. s F. Hellerem, I. Rosou, J. F. Klossem, V. Pokem-Poděbradským, J. Burgersteinem, A. Förchtgottem-Tovačovským, A. E. Tittlem, H. Vojáčkem, J. E. Doležálkem, V. Jírovcem, A. V. Šemberou).

This paper traces Pivoda's sixteen-year period in Vienna (September 1844 – spring 1860) from the perspective of his activities in the environment of Czechs and Slavs settled in the centre of the monarchy. From the point of view of music historiography, this is a relatively under-researched period; on the contrary, his studies in Vienna, his activities in the majority German-speaking music scene there, his music teaching in aristocratic families, etc. are better treated.

Pivoda made his mark on the musical life of the Slavic minority in Vienna in a number of areas. At the Czech church Na Nábřeží (Am Gestade) he worked as an organist and singer, and formed an ensemble of about a hundred members consisting of Czech craftsmen, workers and students – with this “first Czech singing group in Vienna” he performed not only at church services, but also at smaller purely Czech discussions

and at grandly organised Slavic discussions and balls. He also composed “tailor-made” compositions for this ensemble and more demanding opuses for professional forces performing at large Slavic events.

His organisational merits in the field of the Czech music and theatre scene in Vienna cannot be overlooked, and the Czech press printed his reports from Vienna. The paper will also recall Pivoda’s contacts with other important personalities of the Czech-Viennese scene of the time (e.g. with F. Heller, I. Rosa, J. F. Kloss, V. Poke-Poděbradský, J. Burgerstein, A. Förchtgott-Tovačovský, A. E. Tittl, H. Vojáček, J. E. Doležálek, V. Jírovec, A. V. Šembera).

Viktor VELEK, muzikolog, pedagog, rozhlasový pracovník se zaměřením na hudební podobu českých historických tradic a významných milníků a osobností českých dějin. Dalším jeho výzkumným tématem je hudební kultura slovanské Vídně v dlouhém 19. století. Absolvent muzikologického studia na FF MU v Brně a na Universität Wien. Příležitostně vystupuje s hudebním tělesem Ostravská bandaska, pedagogicky působí na Fakultě umění Ostravské univerzity a aktuálně jako hostující pedagog i na Universität Wien. V období 2019–2023 byl členem výzkumného týmu projektu EXPRO GAČR *Staré mýty, nová fakta* a zaměřoval se na druhý život Mistra Jana Husa a husitství v hudbě po roce 1800.

Viktor VELEK is a musicologist, pedagogue, radio worker with a focus on the musical form of Czech historical traditions and important milestones and personalities of Czech history. Another research topic of his is the musical culture of Slavic Vienna in the long 19th century. He is a graduate of musicological studies at the Faculty of Music in Brno and at the University of Vienna. He occasionally performs with the Ostravská bandaska, lectures at the Faculty of Arts of the University of Ostrava and is currently a guest lecturer at the University of Vienna. In the period 2019–2023 he was a member of the research team of the EXPRO GAČR project *Old Myths, New Facts*, focusing on the second life of Jan Hus and Hussitism in music after 1800.

Viktor VELEK, Ostravská univerzita, Fakulta umění
viktor.velek@gmx.de

Kateřina VIKTOROVÁ: Smetanovy opery za Mahlerovy éry v Hamburku v 90. letech 19. století / Smetana Operas during the Mahler Era in Hamburg in the 1890s

Smetanovo operní dílo vstoupilo na německé jeviště v divadelní sezóně 1881/1882 v Městském divadle v Hamburku (Hamburger Stadttheater), které od osmdesátých let udávalo tón celému Německu, prostřednictvím opery *Dvě vdovy*. Po roce 1882 se žádná ze Smetanových oper na hamburské scéně dlouho neobjevila. Změnilo se to až s příchodem Gustava Mahlera, který byl v roce 1891 ředitelem Pollinim angažován jako první kapelník divadla a na této pozici působil až do roku 1897. Hamburská léta znamenala pro Mahlera období uměleckého rozvoje, na kterém stavěl svůj pozdější úspěch ve Vídni.

Vztah ke Smetanovým operám získal za svého pobytu v Praze v polovině osmdesátých let, kdy působil v Královském zemském německém divadle v Praze. Mezi lety 1894–1896 byl Hamburk svědkem jakéhosi malého smetanovského operního festivalu, kdy Mahler uvedl hned čtyři skladatelova díla – *Prodanou nevěstu*, *Dvě vdovy*, *Hubičku a Dalibora*. Příspěvek se opírá o průzkum hamburských pramenů k provedení Smetanových oper v Hamburger Stadttheater v letech 1894–1897. Na základě studia divadelních cedulí, statistiky operního provozu, plných znění dobových kritik a korespondence zainteresovaných osob dostává prosazování Smetanova operního díla za naše západní hranice konkrétnější obrysy.

Smetana's operatic work entered the German stage with the opera *The Two Widows* in the 1881/1882 season at the Hamburger Stadttheater – an institution that had been setting the tone for the whole of Germany from the 1880s onwards. After 1882, none of Smetana's operas appeared on the Hamburg stage for a long time. This changed only with the arrival of Gustav Mahler, who was hired as the theatre's first Kapellmeister by Director Pollini in 1891, a position he kept until 1897. The Hamburg years marked a period of artistic development for Mahler, on which he built his later success in Vienna.

He developed a relationship with Smetana's operas during his stay in Prague in the mid-1880s, when he worked at the Royal Provincial German Theatre in Prague. Between 1894 and 1896, Hamburg witnessed a small Smetana opera festival, when Mahler performed four of the composer's works – *The Bartered Bride*, *The Two Widows*, *The Kiss* and

Dalibor. This paper is based on research into Hamburg sources for the performance of Smetana's operas at the Hamburger Stadttheater in 1894–1897. Through the study of theatre playbills, statistics of opera houses attendance, full texts of contemporary reviews and correspondence of the people involved, the promotion of Smetana's operatic works beyond our western borders is given a more concrete outline.

Kateřina VIKTOROVÁ vystudovala obor hudební věda na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde absolvovala také doktorské studium (Pražská recepcce Smetanových oper 1900–1924). Zároveň je absolventkou studijní stáže na Université Paris-Sorbonne, musique et musicologie. Od roku 2006 působí jako kurátorka v Muzeu Bedřicha Smetany – Národním muzeu v Praze a spolupracuje se stanicí Český rozhlas Vltava, kde pravidelně připravuje operní večery. Ve svěm aktuálním vědeckém výzkumu se zaměřuje na recepci Smetanových oper v zahraničí a na scénografii k operám Bedřicha Smetany. Je autorkou několika výstav. Působila jako operní dramaturgyně, odborná poradkyně projektu *The Met: Live in HD* v České republice a hudební recenzentka.

Kateřina VIKTOROVÁ studied musicology at the Faculty of Arts of Masaryk University in Brno, where she also completed her doctoral studies (Prague reception studies of Smetana's operas 1900–1924). She is also a graduate of a study internship at the Université Paris-Sorbonne, musique et musicologie. Since 2006, she has been a curator at the Bedřich Smetana Museum – National Museum in Prague and cooperates with the Czech Radio Vltava, where she regularly prepares opera evenings. Her current research focuses on the reception of Smetana's operas abroad and the scenography of Bedřich Smetana's operas. She is the author of several exhibitions. She has worked as an opera dramaturge, expert advisor to *The Met: Live in HD* project in the Czech Republic and as a music reviewer.

Kateřina VIKTOROVÁ, Národní muzeum – Muzeum Bedřicha Smetany
katerina.viktorova@nm.cz

Miloš ZAPLETAL: Konceptualizace Janáčka coby anti-smetanovce / The Conceptualization of Janáček as an “Anti-Smetana”

Na základě stále probíhajícího komplexního výzkumu recepce Leoše Janáčka a jeho hudby v letech 1872–1904 se předkládaným příspěvkem pokusíme vnést světlo do problematiky již několikrát zkoumané, avšak stále „nedořešené“: vztahu Janáček – Smetana. Nepůjde nám ani tak o Janáčkovu osobní recepci Smetany, jako spíše o konceptualizaci Janáčka coby anti-smetanovce. Nejprve na základě starších i nových faktických zjištění (mj. že Janáček coby klavírista s velkou pravděpodobností provedl světovou premiéru *Českých tanců*, respektive části tohoto cyklu) ukážeme paradoxnost konceptu Janáčka jakožto anti-smetanovce, meritem našeho příspěvku však bude odpověď na otázku, kdo, kdy, proč a jak (tedy v rámci jakých kulturních okruhů a diskurzů) chtěl vytvářet takovýto Janáčkův obraz. A již zde prozradíme, že se zdaleka nejednalo pouze o Janáčkovy odpůrce.

On the basis of the ongoing comprehensive research on the reception of Leoš Janáček and his music in the years 1872–1904, the present paper will attempt to shed light on an issue that has been studied several times, but is still “unresolved”: the relationship between Janáček and Smetana. We are not so much concerned with Janáček’s personal reception of Smetana, but rather with the conceptualization of Janáček as an “anti-Smetana”. Firstly, on the basis of old and new factual findings (among others, that Janáček as a pianist most likely performed the world première of the *Czech Dances*, or parts of this cycle), we will show the paradoxical nature of the concept of Janáček as an anti-Smetana, but the point of our contribution will be to answer the question of who wanted to create such an image of Janáček, when, why and how (i.e. within which cultural circles and discourses). And we will disclose here that it was far from being only Janáček’s opponents.

Miloš ZAPLETAL vystudoval muzikologii a filmovou vědu na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, tamtéž zakončil v roce 2017 doktorské studium. V letech 2015–2018 působil v Etnologickém ústavu AV ČR (Praha). Od roku 2018 je odborným asistentem v Ústavu historických věd FPF Slezské univerzity v Opavě. Kromě toho působí pátým rokem na PedF Univerzity Hradec Králové (nejprve jako odborný asistent, od roku 2021 jako vědecký pracovník). Zabývá se různými aspekty

středoevropské – hlavně moravské – hudební kultury 19. a 20. století. Kromě mnoha článků a konferenčních referátů je autorem dvou knih, *Hudebně-muzeologické myšlení od 18. století do roku 1945* (Opava, 2022) a *Leoš Janáček a pozdní obrození na Moravě: recepce, reprezentace, identity* (Praha, 2023). Aktuálně připravuje knihu o česko-slovenské populární hudbě v letech 1986–1994.

Miloš ZAPLETAL studied musicology and film studies at the Faculty of Arts of Masaryk University, where he completed his doctoral studies in 2017. In 2015–2018 he worked at the Institute of Ethnology of the CAS (Prague). Since 2018 he has been an assistant professor at the Institute of Historical Sciences, Faculty of Arts, Silesian University in Opava. In addition, he is in his fifth year at the Pedagogical Faculty of the University of Hradec Králové (first as an assistant professor, from 2021 as a researcher). He is interested in various aspects of Central European – mainly Moravian – musical culture of the 19th and 20th centuries. In addition to numerous articles and conference papers, he is the author of two books, *Hudebně-muzeologické myšlení od 18. století do roku 1945* (Opava, 2022) and *Leoš Janáček a pozdní obrození na Moravě: recepce, reprezentace, identity* (Prague, 2023). He is currently preparing a book on Czech-Slovak popular music in 1986–1994.

Miloš ZAPLETAL, Slezská univerzita
m.zapletal1987@gmail.com

Příspěvky budou publikovány v tematickém čísle časopisu
Musicologica Olomucensia
(viz <http://musicologicaolomucensia.upol.cz/>).
Contributions will be published in a themed issue of the journal
Musicologica Olomucensia (see <http://musicologicaolomucensia.upol.cz/>).

Grafický návrh / **Graphic Design**: Barbora Procházková, Jiří K. Jurečka

Sestavení programu & překlad, korektura anglických textů /
**Compilation of the programme & Translation, Proofreading of
English texts**: Filip Hegr & Šimon Pužej / Patrick F. Devine

Předsedající výbor konference / Chairing Committee

Sandra Bergmannová

(<https://www.nm.cz/navstivte-nas/objekty/muzeum-bedricha-smetany>)

Jiří Kopecký

(<https://muzikologie.upol.cz/>)

Organizační výbor konference / Organising Committee

Olga Mojžíšová, Marek Pechač, Kateřina Viktorová, Hana Ehlová

NÁRODNÍ
MUZEUM

Filozofická
fakulta

MINISTERSTVO
KULTURY

||ROK|| «ČESKÉ» ||HUDBY|| «2024||